ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА—PRICE $ 1.25

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P.O. Box 178, Jamaica, N.Y. 11432

Год XXXIV № 327 Нью Ёрк - сакавік-ліпень—1985—March-July - New York Vol. XXXIV, № 327

"ШЛЯХ МОЛАДЗІ" І ЯЗЭП НАЙДЗЮК

13-га лютага сёлета мінуў год ад часу сьмерці сьветлае памяці Язэпа Найдзюка, дырэктара Беларускай Друкарні імя Францішка Скарыны ў Вільні, рэдактара часапісу „Шлях Моладзі", аўтара папулярнай гісторыі Беларусі „Беларусь учора і сяньня", аднаго з выдатнейшых дзеячоў моладзі ў Заходняй Беларусі міжваеннага пэрыяду.

Беларусы ў вэрсальскай Польшчы ня мелі свае арганізацыі моладзі, і ўсе захады перад польскімі ўладамі атрымаць дазвол канчаліся адмовай „без паданьня матываў".

У 1929 г. было заснавана Таварыства Беларускай Моладзі „Будучыня", справа легалізацыі якога прайшла ўсе адміністрацыйныя інстанцыі ад Віленскага старосты да міністра нутраных справаў і закончылася ў 1932 г. адказам міністра, што просьба пакінутая „бэз увзглендненя" (без задавальненьня).

Адмова гэтая аднак ня спыніла захадаў. Чарговая спроба арганізаваць спартовае таварыства моладзі „Гайсак" таксама скончылася адмовай. У 1937 г. ізноў былі ўзноўленыя стараньні арганізаваць саюз беларускае моладзі, але гэтым разам ужо Віленскае староства не дало дазволу нават на скліканьне арганізацыйнага сходу.

Існавалі, праўда, арганізацыі студэнцкай моладзі: Беларускі Студэнцкі Саюз, заснаваны яшчэ ў 1920 г., Таварыства Прыяцеляў Беларусаведы ды кароткі час — студэнцкая карпарацыя „Скарынія" пры Віленскім Унівэрсытэце Сьцяпана Баторага, атаксама арганізацыя беларускіх скаўтаў пры Віленскай Беларускай Гімназіі. Але арганізацыі гэтыя мелі спэцыфічны й абмежаны характар дзейнасьці ды не маглі прэтэндаваць на масавае сяброўства беларускай моладзі.

У падпольлі існаваў яшчэ Камсамол Заходняй Беларусі, які меў тэрытарыяльны, а не нацыянальны характар, і да Камсамолу належалі, апрача Беларусаў, таксама Палякі, Гэбрэі, Літоўцы ды іншыя.

У гэтым часе гарады й мястэчкі Заходняй Беларусі наваднялі польскія арганізацыі моладзі розных палітычных кірункаў, рознага характару дзейнасьці, ад рэлігійных да вайсковых, тыпу „стрэльцаў" і „кракусаў", якія мелі адну мэту — палянізаваць беларускую моладзь.

У такіх няспрыяльных для арганізаванага жыцьця беларускай моладзі абставінах група студэнтаў, сяброў Беларускага Студэнцкага Саюзу, і маладых друкароў Беларускай Друкарні імя Францішка Скарыны знайшла ўдалы выхад, заснаваўшы й залегалізаваўшы ў 1929 г. часапіс „Шлях Моладзі". Выданьне гэтае, дзякуючы арганізацыйным здольнасьцям, лагоднаму характару й суцэльнай адданасьці справе Язэпа Найдзюка, на працягу 10-ёх год, да пачатку Другой Сусьветнай Вайны, выконвала функцыю ня толькі цэнтралі арганізацыі беларускае моладзі, але ў вялікай меры і каардынатара розных палітычных плыняў тагачаснай моладзі, якую лучыла любасьць і праца для беларускага народу.

Гэта ня значыць, што часапіс „Шлях Моладзі" быў палітычна бясхрыбетны. Часапіс быў зьвязаны зь Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыяй ў сэньсе ідэялягічным і практычна-арганізацыйным. Аднак створаная Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыяй шырокая плятформа давала магчымасьць супрацоўніцтва для маладых людзей розных палітычных перакананьняў.

На старонках таго самага нумару „Шляху Моладзі" друкаваліся і справаздачы зь першамайскіх сьвяткаваньняў і дэманстрацыяў і заклікі да ўдзелу ў беларускай каталіцкай пілігрымцы ў Кальварыю.

Былыя вязьні лягеру ў Картускай Бярозе ў 1939 годзе пасьля выхаду зь лягеру. Сядзяць зьлева направа: Уладыслаў Паўлюкоўскі (Уладініцкі, Язэп Найдзюк і Язэп Шнаркевіч. Стаяць зьлева направа: Альфонс Шутовіч, Сурма (Украінец) і Віктар Ермалковіч.

Вялкім клопатам усіх нашых выдавецкіх пачынаньняў заўсёды была й ёсьць матар'яльная, фінансавая база. Язэп Найдзюк разьвязаў фінансавыя клопаты часапісу ахвярнай працай выдаўцоў. Трох друкароў Беларускае Друкарні імя Францішка Скарыны дамовіліся з гаспадарамі друкарні працаваць дарма адну гадзіну на дзень, а за гэта друкарня давала магчымасьць карыстацца дармова з паперы й друкарскіх уладжаньняў для рэгулярнага, раз на месяц, а апошнімі гадамі два разы на месяц, выдаваньня часапісу. Гэтая ўмова адзначалася ў кожным нумары часапісу „Шлях Моладзі" на апошняй старонцы словамі: „ ,Шлях Моладзі' друкуецца ў Беларускай Друкарні імя Францішка Скарыны ў Вільні, Завальная 1-2, коштам працы Янкі Багдановіча, Язэпа Найдзюка й Альфонса Шутовіча".

Створаная такім спосабам фінансавая база давала магчымасьць рэдкалегіі часапісу з сабранай падпіскі й ахвяраў праводзіць розныя праекты, як будаваньне помнікаў на магілах беларускіх пісьменьнікаў, выдаваньне папулярных кніжак для самаадукацыі ды іншыя.

Часапіс „Шлях Моладзі" друкаваўся двума альфабэтамі: кірыліцай і лацінкай у адным нумары, і на апошняй старонцы вокладкі былі зьмяшчаныя абодвы альфабэты. У тым часе беларускае школьніцтва ўжо было ў працэсе ліквідацыі і для шмат каго з маладых людзей, у тым ліку й для аўтара гэтых успамінаў, часапіс „Шлях Моладзі" быў першым падручнікам беларусаведы.

На старонках часапісу друкаваліся артыкулы зь гісторыі Беларусі, зь гісторыі беларускай літаратуры, гісторыі беларускага адраджэньня, геаграфіі, народнай культуры; апрача гэтага, даваліся артыкулы аб палажэньні Беларусаў у Польшчы ды багатая хроніка.

Назаўсёды застанецца ў маёй памяці лета 1930 году, калі, зьбіраючы этнаграфічныя матар'ялы ў Ашмяншчыне заехаў у нашую вёску Марыян Пяцюкевіч, першы рэдактар часапісу „Шлях Моладзі", тады студэнт этнаграфіі Віленскага ўнівэрсытэту, ды пасьля даўгіх гутарак з найстарэйшымі вяскоўцамі аб розных зьявах народнай культуры, перад ад'ездам раздаў нам, вучням польскіх школаў, розныя нумары часапісу „Шлях Моладзі" ды зборнікі вершаў Францішка Багушэвіча й іншыя кнігі. І я, перачытаваючы па колькі разоў пакінутыя нумары часапісу й кніжкі, за час канікулаў няблага асвоіў беларускую кірыліцу.

Некаторыя артыкулы ў „Шляху Моладзі" друкаваліся сэрыямі ды

(Заканчэньне на 4-й б.)

ПЛЯКАТ ПРА М. КУКАБАКУ

Плякат гэты выданы лёнданскім аддзелам Амнэсты Інтэрнашэнал. Вялікага фармату 1 м. удаўжкі й 65 цм. ушыркі, з чорным фонам і бельмі літарамі, плякат прадстаўляе колькі найважнейшых мамэнтаў з жыцьця беларускага іншадумца Міхала Кукабакі, рабочага родам з Бабруйску, які ўжо гадамі гібее ў савецкіх турмах, „псыхушках" і лягерох прымусовае працы.

Канфлікт у Міхала Кукабакі з савецкай уладай выбухнуў, калі ў 1968 г. савецкае войска акупавала Прагу. Міхал Кукабака, быўшы тады ў Кіеве, пайшоў у чэхаславацкае пасольства там і склаў пратэст супраць савецкае інтэрвенцыі ў Чэхаславаччыне. Мамэнт гэты паказаны першым на плякаце.

На плякаце, ілюстраваным рысункамі й фатаграфіямі Кукабакі ды некаторых месцаў ягонага зьняволеньня, зьмешчаная таксама цытата з Кукабакавых выказваньняў у часе суду над ім. Беларускі іншадумец сказаў:

„Найпершае ды найважнейшае права чалавека а фактычна абавязак перад самым сабой, гэта трымацца сваіх перакананьняў. Я баюся турмаў, лягероў, псыхбольніцаў... але яшчэ больш як турмы баюся хлусьні, нікчэмных паводзінаў ды свайго ўдзелу ўва ўсім гэтым. Мне ня сорамна, калі мяне завуць вязьнем, але мне прыкра, што я нарадзіўся ў гэтай краіне і мне сорамна, што блізу трыццаць гадоў я быў сам паслухмянай прыладай гэтай сыстэмы. Дык мае пагляды даўно зьмяніліся. Я хачу жыць паводля сваіх перакананьняў, чытаць, што мне падабаецца, і глядзець, што хачу. І вы судзіце мяне за гэтае жаданьне".

Плякат пытаецца вялікімі літарамі: „ЦІ КУКАБАКА СВАБОДНЫ?"

Плякат паведамляе, што здароўе ў Міхала Кукабакі вельмі слабое і заклікае пасылаць просьбы да савецкага пасла ў Лёндане, каб Міхалу Кукабаку было дазволена эміграваць на Захад. Пададзены адрыс савецкага пасольства:

H.E. the Ambassador
Soviet Embassy
13 Kensington Place Gardens
London W8 4QX ENGLAND

Плякат можна выпісаць (пажадана пры гэтым пасланць ахвяру на падтрыманьне справы абароны правоў чалавека, якою займаецца Амнэсты Інтэрнашэнал), пішучы на адрыс:

Hampstead Unitarians A.I. Group
Flat 2, 28 Chesterford Gardens
London NW3
ENGLAND

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ

Дастойнаму Сьвятарству і ўсім Багалюбным Праваслаўным Вернікам Беларускага Народу

„Памятай пра Ісуса Хрыста з насеньня Давідавага, уваскрослага зь мёртвых паводля майго евангельля"
(2 Цім. 2:8)

Хрыстос Уваскрос!

Дарагія Браты й Сёстры!

Сьвяты апостал Павал, ужо будучы ў гадох, турбаваўся, каб ягоны вучань Цімахвей прапаведаваў тую самую праўду, якую ён, Павал, прапаведаваў, аніяк не зьмяняючы. Так, як за часамі Сьвятых Апосталаў, гэтак і ў нашыя дні, людзі маюць сьхільнасьць адыходзіць ад простай існасьці, на якой пабудаваная вера, імкнуцца да нейкага большага й менш зразумелага мудраваньня. А існасьць гэтая ясная.

Сьвяты апостал Павал кажа: „Бо я перш-наперш пераказаў вам тое, што й сам прыняў, што Хрыстос памёр за грахі нашы, паводля пісаньня" (I Кар. 15:3). На ўвасабленьні, жыцьці, сьмерці і ўваскрасеньні Ісуса грунтуецца нашае спасеньне. Той, хто верыць у гэтую праўду, правільна верыць у Сьвятое Евангельле, а вера ў Сьвятое Евангельле бяз сумніву вядзе да вечнага збаўленьня. Але чалавек жадае новага. Тое, што ён чуе праз тысячагодзьдзі пра Божае ўвасабленьне й сьвятое жыцьцё, пра пакутную сьмерць і запраўднае ўваскрасеньне Госпада, для яго перастарэлае ўжо.

Наш Госпад і Збавіцель Ісус Хрыстос сказаў вучням Сваім: „Іду прыгатаваць вам месца. І як пайду прыгатую вам месца, прыйду ізноў і прыйму вас да Сябе Самога, каб там, дзе Я, і вы былі" (Ян. 14:2-3). Сам Госпад сказаў, што на трэці дзень Ён вернецца, і збылося: пасьля сьмерці на трэці дзень Ён уваскрос. Госпадава ўваскрасеньне, дарагія мае, заручае нам, што й мы ўваскрэсьнем зь мёртвых. Няхай сабе нашае цела вяне, і паводля закону свайго, будзе пакладзенае ў магілу, — але не назаўсёды. Яно падобнае да зярняці, якое сеецца патое, каб ізноў, як цела Хрыстовае, уваскрэснуць да жыцьця. Сьвяты апостал Павал кажа: „Сеецца на тленьне, устае непсавальнае; сеецца цела душэўнае, устае сеецца ў кволасьці, устае ў магутнасьці; сеецца цела душэўнае, устае цела духоўнае" (1 Кар. 15:42-44).

Калі Госпад наш Ісус Хрыстос быў укрыжаваны, Ён злажыў ахвяру за грахі Сваіх людзей, але калі ўваскрос, дык Ягонае новае жыцьцё сталася вольнае ад кары й свабоднае ад павіннасьцяў. Цяпер і мы выкупленыя крывёй Госпада ад грэху нашага. Мы чыстыя. Сын Божы дабраахвотна аддаў Сябе на сьмерць за нашы грахі, але Ён уваскрос ізноў для нашага апраўданьня. Наш Госпад Сваім заступніцтвам вызваліў людзей Сваіх.

Сьвяты апостал Павал кажа: „Ведаючы, што Хрыстос, уваскросшы з мёртвых, больш не памірае; сьмерць ня мае над Ім улады" (Рым. 6:9). Гэтак ёсьць і з веруючымі. Калі хто памёр з Хрыстом, дык і ўваскрэсьне з Хрыстом, тады сьмерць ужо больш ня мае ўлады над ім, Ён ніколі не загіне, ані будзе вырваны з рук Госпадавых, бо Хрыстос сказаў: „Вада, што Я дам яму, станецца у ім жаралом вады, якая цячэ ў жыцьцё вечнае" (Ян 4:14).

Памятайце, дарагія мае, заўсёды пра Госпада й Збаўцу нашага Ісуса Хрыста й будзеце бачыць, як памяншаюцца сучасныя нашыя мукі ў параўнаньні да мукаў Госпадавых і вы перамажаце мукі свае так, як Госпад іх перамог. Сьвяты апостал Павал кажа: „Цярпі мукі, як добры жаўнер Ісуса Хрыста" (2 Цім. 2:3), і далей кажа: „Слова вернае, бо калі мы памерлі разам з Ім, дык і будзем таксама жыць разам; калі церпім, будзем таксама валадарыць разам" (2 Цім. 2:11-12).

Дарагія Браты й Сёстры, пойдзем-жа сьледам за сваім Госпадам і ніколі ня будзем баяцца. Увесь час бачма Яго наперадзе і перамога будзе наша. Майма веру ў Уваскрослага Ісуса Хрыста, і жывем сілаю Ягонага ўваскрасеньня. Адначасна будзем дзякаваць Госпаду Хрысту за Ягоныя вялікія дабрадзействы ды будзем праслаўляць Ягонае ўваскрасеньне і Ён пашле нам перамогу над пакутамі нашымі. Амін.

Таронта, Канада

Вялікдзень, Году Божага 1985

З ласкі Божае пакорны МІКАЛАЙ,
Першы Гіерарх Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы

РЭСТАЎРАЦЫЯ СТАТУІ СВАБОДЫ

Паважаныя Суродзічы!

Як Вам напэўна ўжо ведама, рэстаўрацыя Статуі Свабоды — сымбаля Амэрыканскае Дзяржавы й Свабоды Чалавека — у поўным ходзе. Вам таксама, пэўна, ведама, што праект аднаўленьня Статуі Свабоды адбываецца вылучна на грамадзкія сродкі. Удзельнічаюць у гэтым праекце сотні арганізацыяў, установаў, карпарацыяў ды мільёны прыватных асобаў, бо-ж каля 14-х мільёнаў дзядоў і бацькоў сяньняшніх Амэрыканцаў прыяжджалі якраз у порт, дзе ўзвышаецца Статуя Свабоды, у порт Нью Ёрк. Сярод гэтае масы імігрантаў было каля мільёну Беларусаў. Бясспрэчна, што ў памяць гэных беларускіх імігрантаў мы забавязаныя ўзяць удзел у праекце рэстаўрацыі Статуі Свабоды, каб гэтым прыгадаць аб беларускім удзеле ў разбудове Амэрыкі.

Камітэт Адбудовы Статуі Свабоды зьвярнуўся да Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня з запросінамі ўлучыцца ў справу рэстаўрацыі Статуі Свабоды. Зразумела, што Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне згадзілася ўдзельнічаць у гэтай важнай справе, разьлічваючы, бязумоўна, на падтрыманьне з боку нашага грамадзтва. Дарэчы, тут трэба прыгадаць, што ў канцы 1950-х і на пачатку 1960-х гадоў нашае Задзіночаньне ўзяло актыўны ўдзел ў пабудове Музэю Эміграцыі каля падножжа Статуі Свабоды, дзякуючы чаму назоў „БЕЛАРУСЬ" упрыгожвае сяньня гранітную арнамэнтацыю Музэю ды напамінае дзесяткам мільёнаў наведвальнікаў аб беларускіх імігрантах і беларускай спадчыне ў Амэрыцы. Гэтаксама й цяпер наш удзел у рэстаўрацыі Статуі Свабоды — гэта наш абавязак прадэманстраваць актыўнасьць Беларусаў у жыцьці Амэрыкі.

Неўзабаве Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне разашле спэцыяльныя лісты-адозвы да сваіх сяброў, прыхільнікаў, прыяцеляў ды знаёмых, у якіх мы будзем прасіць пасільнай грашовай ахвяры на мэту рэстаўрацыі Статуі Свабоды. Важна тут зазначыць, што кажны ахвярадавец будзе ўпісаны ў адмысловую кнігу ахвярадаўцаў на Статую Свабоды, а дзейнасьць арганізацыі нашае будзе адзначаная, як дзейнасьць беларускае нацыянальнае групы ў Амэрыцы.

Галоўная Ўправа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня

BIELARUS
Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
Subscription $ 15 yearly.
„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Высылка зь перасылкаю 15 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

У СПРАВЕ „ГОЛАСУ АМЭРЫКІ"

13 травеня сёлета др. Вітаўт Кіпель, інж. Васіль Мельяновіч і амэрыканскі пасол Майкл Сатырас мелі чародную сустрэчу з новым дырэктарам радыястанцыі „Голас Амэрыкі" сп. Юджынам Пэлям, каб паінфармаваць яго аб палажэньні беларускае мовы, дасюль ня ўключанае, але заплянаванае ўжо ў праграмы „Голасу Амэрыкі".

Як даведваемся ад др. Кіпеля, патробныя будуць далейшыя захады ад беларуска-амэрыканскіх арганізацыяў і прыватных асобаў, каб дамагчыся запачаткаваньня беларускамоўных радыяперадачаў. Дзеля гэтага просьба да ўсіх: не паслабляць кампаніі пісаньня лістоў да кангрэсмэнаў і сэнатараў з просьбай аб уключэньні беларускае мовы ў праграмы „Голасу Амэрыкі". Гэта вельмі важна сягоньня, калі шмат якія праграмы ў Вашынгтоне перагледжаюцца. Дык ніводная беларуская імпрэза не павінна адбыцца без рэзалюцыі з высылкай ле адпаведным палітычным дзеячом.

В. Кіпель выказвае таксама пажаданьне: каб дасягнуць лепшае каардынацыі ў гэтай справе, было-б пажадана копіі лістоў, высланых амэрыканскім палітыкам і установам, слаць гэтаксама на адрыс:

**Byelorussian American Republican Federation
P. O. Box 317
Hereford, Maryland 21111**

ЗАМАЎЧВАНЬНЕ ДАСЯГНЕНЬНЯЎ БЕЛАРУСКАЕ КУЛЬТУРЫ

Бясспрэчна, што скарынаведа — вывучэньне жыцьця, дзейнасьці ды багатае друкаванае спадчыны беларускага першадрукара й вучонага доктара Францішка Скарыны — як на Захадзе, гэтак і ў савецкай Беларусі крочыць наперад.

У БССР вывучэньне спадчыны Скарыны не заўсёды йдзе гладка. Бывалі часы, 1930-я гады, калі пра Скарыну, залічанага партыйнымі вышэйшымі кіраўнікамі ў „сярэднявечныя манахі" зусім ня пісалася й ня згадвалася. У гадох 1940-1950-х вывучэньне Скарыны ў БССР спрашчалася, вульгарызавалася ды фальсыфікавалася, рабіліся намаганьні замацаваць за Францішкам Скарынам імя „Георгій". Аднак, у пазьнейшым пэрыядзе, у 1960-1970-х гадох, беларуская савецкая скарынаведа пачала паступова крочыць наперад.

На Захадзе-ж вывучэньнем спадчыны Скарыны беларускія й небеларускія дасьледвальнікі займаюцца ад 1920-х гадоў: спачатку ў Празе й Праскім Унівэрсытэце ў Чэхаславаччыне, а пазьней, асабліва па Другой Сусьветнай вайне — ў Нямеччыне, Францыі, Італіі ды ў Злучаных Штатах Амэрыкі. Было напісана шмат працаў, выдрукавана шмат новых дакумэнтальных знаходак. Пра значэньне дасьледваньняў на Захадзе аб Францішку Скарыну й ягоным друкарстве трапна выказаўся ў 1978 г. ведамы савецкі дасьледнік, не заўсёды аб'ектыўны ў сваіх выказваньнях пра Беларуса, масквіч Е. Неміроўскі: **„За апошнія дзесяцігодзьдзі за межамі былі зробленыя запраўды сэнсацыйныя адкрыцьці ў галіне стараславянскай першадрукарскай кніжнасьці...".** І далей больш канкрэтна Неміроўскі кажа гэтак: **„Знойдзены ў Капэнгагскай Каралеўскай Бібліятэцы экзэмпляр Малой Падарожнай Кніжыцы доктара Францыска Скарыны ды апісаны ў часапісе „Журнал Беларусаведных Дасьледваньняў" у Лёндане дазволіў перанесьці дату ўзьнікненьня першае друкарні на тэрыторыі нашае радзімы з 1525 году на год 1522".**

У Амэрыцы дасягненьні беларускага першадрукара робіцца ведамымі праз увод гэтае тэмы ў навучальныя праграмы бібліятэчных факультэтаў. Гэтак, прыкладам на бібліятэчных курсах інстытуту Пратта ў Нью Ёрку, на Ілінойскім Штатным Унівэрсытэце, на Стэнфардзкім Унівэрсытэце на курсах гісторыі друку гаворыцца аб Францішку Скарыну, ягоных друках ды аб друках ранніх беларускіх друкароў і беларускіх друкарнях.

Нажаль, дасягненьні беларускага першадрукара замоўчваюцца часамі ў Маскве. Найяскравейшы прыклад гэткага замоўчваньня можна бачыць у падручніку І. Е. Барэнбаўма „История книги" (выдавецтва „Книга", Масква 1984 г.). Падручнік гэты апрабаваны Ўпраўленьнем Навучальных Установаў Міністэрства Культуры СССР для пэдагагічных вышэйшых навучальных установаў Савецкага Саюзу й бібліятэчных факультэтаў інстытутаў культуры.

Фактычна, падручнік Барэнбаўма — адзіны падручнік, прызнаны для тысячаў студэнтаў на факультэтах журналістыкі, бібліятэчных факультэтах ды для студэнтаў іншых прафіляў, якія слухаюць курсы гісторыі друку, і ўсходнеславянскае культуры. І вось у гэтым падручніку ані разу не згадана ні аб Францішку Скарыну ні аб беларускім кнігадруку. У падручніку Барэнбаўм гаворыць аднак аб дзейнасьці Івана Фёдарава й Пётры Мсьціслаўца ў Львове ды ў Вільні.

Сваім часам адным зь вядучых беларускіх савецкіх літаратараў у газэце „Літаратура і Мастацтва" было пастаўленае пытаньне з дозай абурэньня: чаму беларускія школьнікі ня ведаюць, хто гэта — Францішак Скарына, Васіль Цяпінскі ды іншыя дзеячы беларускае культуры? Нічога не даведаюцца пра іх і тыя, хто будзе карыстацца новым савецкім падручнікам Барэнбаўма „История книги".

В. Зубкоўскі

БЕЛАРУСКІ ЎДЗЕЛ У СУСЬВЕТНЫМ КАНГРЭСЕ

У 3-ім Сусьветным Кангрэсе Вывучэньня Савецкага Саюзу і Ўсходняе Эўропы, які адбудзецца да 30-га кастрычніка да 4-га лістапада сёлета ў Вашынгтоне, асобная сэсія будзе прысьвечаная тэме: „Далягляды беларускаведных дасьледаваньняў у юбілейным годзе Скарыны, 1485-1985". На сэсіі будуць прачытаныя рэфараты: др. Вітаўт Кіпель — „Навукова-дасьледніцкая дзейнасьць Акадэміі Навук БССР, Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва ды Англа-Беларускага Таварыства"; др. Янка Запруднік —„Беларуская гістарыяграфія сягоньня"; др. Віктар Сянькевіч — „Этнагенэз беларускага народу ў сьвятле навейшых дасьледваньняў".

Старшыня сэсіі — праф. Томас Бэрд; апанэнты — др. Маргарыта Бэтц і сп-ня Зора Кіпель.

У сэкцыі „Кнігаведа ў Савецкім Саюзе 1917-1935 г.г." сп-ня Зора Кіпель прачытае рэфэрат „Разьвіцьцё кнігаведы ў БССР".

У сэкцыі „Кнігаведа ў Ўсходняй Эўропе" старшынюе др. Вітаўт Кіпель. У гэтай сэкцыі бяруць удзел навукоўцы з Польшчы, Румыніі, Альбаніі, Вэнгрыі й Югаславіі.

Беларуская тэматыка на Кангрэсе будзе закранаца таксама ў блізу 20-х іншых сэкцыях. Зацікаўленых у больш дэтальнай праграме Кангрэсу могуць зьвярнуцца ў Амэрыканскую Асацыяцыю Славянаведаў:

AAASS
128 Encina Commons
Stanford University
Stanford, CA 94305

альбо ў Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва:

Byelorussian Institute of Arts & Sciences. Inc.
230 Springfield Ave.
Rutherford, N.J. 07070

Вітаўт Кіпель, Старшыня Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва.

РЭХА САКАВІКА

ЧЫКАГА, ІЛІНОЙ

Сьвяткаваньне ўгодкаў незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі адбылося сёлета ў нядзелю 24 сакавіка. Традыцыйная інфармацыйна-мастацкая выстаўка ў голе Чыкагаўскага Грамадзкага Цэнтру імя Рычарда Дэйлі сёлета была ўрачыста адчыненая прадстаўніком мэра гораду Чыкага ў панядзелак рана, у сам дзень 25 сакавіка, на час трох тыдняў. Яна была размешчаная пры нутранэй сьцяне голу, у якім штадня ў абедні часе адбываюцца канцэрты, наведваныя сотнямі людзей. Атракцыяй выстаўкі былі інфармацыйна-мастацкія экспанаты, калекцыя БНР-аўскіх паштовых марак Багдана Паўка і малюнкі гэрбаў беларускіх гарадоў, выкананыя Івонкай Сурвілай з Канады. Частка гэтае выстаўкі была прысьвечана 500-годзьдзю ад нараджэньня Францішка Скарыны. Былі выстаўлены партрэт беларускага маляра Маркі Шагала, які памёр у Парыжы ў сакавіку сёлета. Імя яго вельмі папулярнае ў Чыкага.

У дзень 25-га сакавіка бел-чырвона-белы сьцяг красаваўся на гарадзкой управе разам з амэрыканскім і гарадзкім сьцягамі. Губэрнатар штату Ілінoй Джэймс Томпсан праклямацыяй абвесьціў дзень 25-га сакавіка Днём Беларускае Незалежнасьці ў штаце Ілінoй, зазначыўшы ў праклямацыі, што „Беларускі Народ нагадвае нам, што ня ўсе народы ў сьвеце цешацца свабодай, якую мы ў Злучаных Штатах уважаем за належную нам".

Таксама мэр гораду Чыкага Гарольд Вашынгтон абвесьціў Дзень Беларускае Незалежнасьці ў горадзе Чыкага.

Прыяцель усіх паняволеных народаў кангрэсмэн Франк Анунцыё зьмясьціў у „Кангрэсавых Запісах" сваю абшырную прамову аб Беларусі, за якую мы вельмі яму ўдзячныя.

Каардынацыйны Камітэт штату Ілінoй зрабіў усе стараньні, каб нашае сьвяткаваньне выйшла як найлепш. Беларускае радыё Нікадэма Жызьнеўскага ў сваіх перадачах заахвочвала сваіх слухачоў узяць актыўны удзел у гэтай амаль адзінай імпрэзе, на якую Беларусы запрашаюць прадстаўнікоў мясцовых і дзяржаўных уладаў, як і кіраўнікоў этнічных арганізацыяў. Вынікі былі добрыя.

У нядзелю 24 сакавіка ў царкве Хрыста Збаўцы Ўладыка Ўладзімер, Апостальскі Візытатар для Беларусаў, у асысьце а. Эдварда, адслужыў архірэйскую багаслужбу за Беларусь і беларускі народ. У сваім казаньні Ўладыка гаварыў аб Акце 25 Сакавіка.

Папаўдні ў банкетнай залі Рэджэнсы Ін урачыстая частка сьвяткаваньня пачалася амэрыканскім гымнам у выкананьні маладзенькай сьпявачкі Авіс Прамсгафэр пад акампаніямэнт свае сяброўкі Сузі Скэпсдран. Уладыка Ўладзімер сказаў у дзьвюх мовах малітву, па якой Антон Бяленіс прывітаў гасьцей ад імя Каардынацыйнага Камітэту. Хвілінай цішыні была ўшанаваная памяць беларускіх змагароў, якія аддалі сваё жыцьцё за Беларусь.

Банкет прайшоў пры сяброўскіх гутарках і прыцішанай беларускай музыцы й песьнях. Па абедзе кіраўнік акадэміі Нікодэм Жызьнеўскі прачытаў прывітаньні ад беларускіх арганізацыяў, а Вера Рамук прадставіла запрошаных гасьцей. Былі прачытаныя праклямацыі ад губэрнатара штату й мэра гораду. Павал Сянькевіч у сваім рэфэраце ў ангельскай мове, гаворачы аб 25-ым Сакавіка, выказаў і свой погляд, як павінен ставіцца малады Амэрыканец да краіны паходжаньня сваіх бацькоў. Была гэта жывая й цікавая прамова. Па гэтым Поля Мартыновіч-Брэжнева й Оля Шукіна прапялі некалькі народных песьняў.

Прамовы гасьцей. Ад імя кангрэсмана Франка Анунцыё вітаў ягоны асыстэнт Джэймс Паркэр. Выступалі таксама з прамовамі: штатавы сэнатар Джуды Баар Топінка, штатавыя рэпрэзэнтанты Джэк Кубік і Пэнні Пуллен; ад гарадзкой управы — Роўз Фарына; ад губэрнатара — Матыльда Якубоўская, асыстэнтка для этнічных справаў; прадстаўнікі ад Украінцаў, Палякоў, Латышоў, ад Камітэту Паняволеных Народаў.

Па прывітаньнях малады Беларус зь Беласточчыны Ўладзімер Яканюк прачытаў зьместоўны рэфэрат на тэму дня, пасьля чаго вышэй ужо ўспомненыя сьпявачкі выканалі яшчэ колькі беларускіх песьняў.

Каардынацыйны Камітэт спэцыяльнай граматай выказаў удзячнасьць Эўдакіі Жызьнеўскай і Л. Бяленіс за іхную шматгадовую працу на карысьць беларускае грамады ў Чыкага.

Сьвятар беларускае баптысцкае царквы ў Чыкага сказаў прыгожую канцавую малітву, па якой усе адсьпявалі нацыянальны гімн.

Антон Бяленіс, старшыня сьвяткавальнага камітэту, падзякаваў гасьцём і ўсім прысутным за ўдзел у гэтым сьвяткаваньні, а таксама й тым, якія не змаглі прыйсьці, але дапамаглі грашовай ахвярай.

А.Б.

ТАРОНТА (КАНАДА)

Стараньнем заступніка старшыні Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады сп. Паўлюка Пашкевіча, у дзень 67-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі ля ратушы гор. Таронта ўзьвіваўся беларускі нацыянальны бел - чырвона - белы сьцяг. Таксама прэм'ер правінцыі Антарыё сп. Фрэнк С. Міллер праклямацыяй абвесьціў 25 сакавіка Беларускім Днём Незалежнасьці ў правінцыі Антарыё. Мэр гор. Таронта сп. Арт Іглтон з нагоды Дня Незалежнасьці Беларусі перадаў Беларусам-Канадыйцам прывітаньні й найлепшыя пажаданьні.

Згуртаваньне Беларусаў Канады адзначала ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці БНР у нядзелю 24 сакавіка ў Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры ў Таронце.

А 10-й гадз. ўраньні Ўладыка Мікалай адслужыў Сьв. Літургію й малебен за беларускі народ.

Пасьля застольнай бясeды старшыня ЗБК сп. В. Касьцюкевіч перадаў слова для вядзеньня акадэміі сакратару ЗБК др. Раісе Жук-Грышкевіч. Яна прывітала прысутных з 67-мі ўгодкамі абвешчаньня незалежнасьці БНР ды зь 500-мі ўгодкамі ад нараджэньня нашага слаўнага волата духа, розуму й чыну др. Францішка Скарыны.

Затым прачытаныя былі прывітаньні: ад мэра Таронта сп. Арта Іглтана, ад Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, Беларускага Аб'яднаньня ў Заходняй Аўстраліі, Беларускага Каардынацыйнага Камітэту ў Чыкага, Сьвяткавальнага Камітэту ў Лёс Анджелесе, ды ад аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў Клíўленьдзе.

Даклад на тэму 25-га Сакавіка прачытаў старшыня аддзелу ЗБК у Таронце сп. Мікола Ганько. На заканчэньне старшыня акадэміі падзякавала спадарыням-гаспадыням за пачастунак, ахвярадаўцам на Дар Сакавіка ў скарб Рады БНР ды ахвярадаўцам на акцыю дапамогі беларускім студэнтам і Беларусам у Польшчы.

Гэтаксама яна паведаміла аб наступным: міністар Грамадзянства й Культуры Антарыё сп-ня Сузан Фіш, прыдаючы вялікае значэньне дабраахвотнай ахвярнай працы грамадзян, увяла ў жыцьцё Праграму Ўзнагароджваньня Дабраахвотных Працаўнікоў. Сп-ня Фіш зьвярнулася да арганізацыяў Антарыё, у тым ліку й беларускіх, з прапановай, каб яны падалі па шэсьць кандыдатаў ад арганізацыі на гэтую ўзнагароду. Галоўная Ўправа ЗБК падала наступных асобаў: др. Вінцэнта Жук-Грышкевіча, сп. Кастуся Акулу, сп. Вячаслава Касьцюкевіча, сп. Міколу Ганько, сп. Барыса Кірку, сп-ню Марыю Ганько. Ад Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады былі паданыя кандыдатуры: сп-ні Валі Пашкевіч, др. Барыса Рагулі й сп. Паўлюка Пашкевіча.

Сьвяткаваньне закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Раіса Жук-Грышкевіч

ЛЁНДАН (АНГЕЛЬШЧЫНА)

Сьвяткаваньне ўгодкаў Незалежнасьці адбылося тут 30-га сакавіка ў залі Беларускае Бібліятэкі й Музэю імя Ф. Скарыны й было зарганізаванае ўправаю лёнданскага аддзелу Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі. Акадэмію адчыніў старшыня аддзелу ЗБВБ сп. Я. Сяўковіч. Прывітаўшы прысутных з угодкамі слаўнага Сакавіковага Акту, прамоўца падзякаваў а. Аляксандру Надсону за адслужаную ў нядзелю 24 сакавіка багаслужбу ды прывітаў сп-ню К. Асіповіч, генэральнага сакратара Міжнароднае Фэдэрацыі Вольных Журналістаў (куды ўваходзяць і Беларусы). Былі прачытаныя лісты й тэлеграмы, надасланыя ад установаў, арганізацыяў і паасобных Беларусаў з вольнага сьвету.

Сп. А. Зданковіч зрабіў даклад, насьвятляючы гістарычныя этапы змаганьня беларускага народу за сваю незалежнасьць, гаварыў пра важнасьць нашага прабываньня й дзейнасьць у вольным сьвеце.

Цёпла сустрэтая паэтэса Вера Рыч, прачытала пераклады вершаў Купалы, Гаруна, Вярцінскага, Куляшова й Бядулі.

Сп. Я. Сяўковіч прывітаў нядаўна прыбылага ў Лёндан з Рыму а. Масказіка ды папрасіў яго расказаць аб працы беларускае сэкцыі Ватыканскага радыё, што ён коратка й зрабіў.

Сп. Я. Міхалюк, старшыня ЗБВБ, зьвярнуўся да прысутных з заклікам скласьці грашовыя ахвяры на традыцыйны ўжо „Дар Сакавіка" ў фонд Рады БНР.

Урачыстасьць закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

У сувязі з 65-годзьдзем жыцьця сп. Янкі Сяўковіча сп. Міхалюк прывітаў яго з днём нараджэньня (1.IV.1920) ды ад Галоўнае Ўправы ЗБВБ падарыў яму настольны гадзіньнік, як знак удзячнасьці за шматгадовую грамадзкую дзейнасьць. Сп. Сяўковіч, падзякаваўшы за падарунак і добрыя пажаданьні яму, запрасіў удзельнікаў урачыстасьці на падрыхтаваны пачастунак. Вечар прайшоў у прыемнай сяброўскай атмасфэры.

А. Зданковіч

МАНРЭАЛЬ (КАНАДА)

У гэтым горадзе, нажаль, няма аніводнае беларускае сьвятыні, але ёсьць грамада адданых Беларусаў. Зь іх найбольш ведамы Анатоль Хрэноўскі, які ня толькі добра ўзгадоўвае сваіх дзяцей, каб і пабеларуску гаварылі, але й арганізуе грамаду пры нагодах нацыянальных сьвятаў.

Сёлетнія Сакавіковыя ўгодкі адбыліся ў нядзелю 31-га сакавіка ў залі англіканскай царквы ў паўночным Манрэалі. Урачыстасьць пачалася беларускім нацыянальным гімнам. Галоўны двухмоўны даклад чытаў наш пісьменьнік Кастусь Акула, які падчыркнуўшы вялікія маральныя й палітычныя капітал Акту 25-га Сакавіка. Дакладчык заклікаў прыгэтым каб нашы суродзічы парупіліся зьвіціца ў Атаву на канфэрэнцыю, што пачнецца 7-га травеня на тэму ведамай Гэльсінкаўскай ўмовы 1975 году, якую савецкі ўрад пагвалтаваў, не датрымаўшы сваіх забавязаньняў у галіне правоў чалавека.

Прыбыўшы на сьвяткаваньне з Атавы, сп-ня Івонка Сурвіла прачытала прывітаньне ад сакратаркі Гал. Управы ЗБК др. Р. Жук-Грышкевіч, зь якога прысутныя даведаліся, што дзень 25-га сакавіка быў абвешчаны, першы раз у гісторыі, Беларускім Днём у правінцыі Антарыё.

Сп-чна Абадзінская, студэнтка мясцовага каледжу, прачытала Купалаў верш „Паўстань з народу нашага...", а Івонка Сурвіла прачытала Купалаў верш „На Сход".

У часе свайго дакладу К. Акула прачытаў лірычную бачыну з твору „Гараватка", і яго папрасілі яшчэ прачытаць Купалаў верш „Прарок".

Антон Хрэноўскі добра выканаў на акардыёне тры беларускія песьні.

Прысутныя злажылі ахвяры на дапамогу беларускім студэнтам на Беласточчыне і ў Варшаве.

Пасьля адыйграньня канадыйскага гімну гаспадары запрасілі ўсіх удзельнікаў на каву.

Трэба, каб Згуртаваньне Беларусаў Манрэалю часьцей наладжвала падобныя сьвяты, дый у больш цэнтральным месцы. Лепшае пляніваньне й больш выгаднае месца прыцягне больш нашых суродзічаў, якія ў чужым моры стараюцца захаваць свае нацыянальныя традыцыі.

К.

РЭХА САКАВІКА

Беларуская дэлегацыя перад ратушай Нью-Ёрку з нагоды абвешчаньня Дня Незалежнасьці Беларусі (зьлева направа): Вітаўт Кіпель, Адам Акуліч, Раіса Станкевіч, заступнік мэра Гэрбэрт Рыкман, Антон Шукелайць і Аляксандар Міцкевіч. Фота В. Тура.

НЬЮ ЁРК

Адзначэньня Дня Беларускае Незалежнасьці у гор. Нью Ёрку было арганізаванае Галоўнай Управаю Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня (БАЗА) супольная зь мясьцовым аддзелам гэтае арганізацыі ды Арганізацыяй Беларуска-Амэрыканскае Моладзі (АБАМ) з удзелам танцавальнага ансамблю „Васілёк".

Урачыстасьць пачалася амэрыканскім гімнам, які пры акамп. гітары выканаў Данчык Андрусышын. Пасьля юнакі й юначкі, сябры АБАМ, чыталі тэксты праклямацыяў, якімі губэрнатары паасобных штатаў, а таксама мэры некаторых гарадоў абвесьцілі дзень 25 сакавіка Днём Беларускае Незалежнасьці (у штатах Нью Ёрк, Нью Джэрзы, Канэктыкут, Пэнсыльванія, Ілінойі Агаё; у гарадох Нью Ёрк, Клійленд, Чыкага ды Саўт Рывэр). Былі прачытаныя ўрыўкі з заяваў амэрыканскіх кангрэсмэнаў у Кангрэсе ЗША з нагоды ўгодкаў незалежнасьці Беларусі. Было паведамлена, што мэр гораду Нью Ёрку Эдвард Коч запрасіў беларускую дэлегацыю ў Гарадзкую Ўправу, каб урачыста перадаць тэкст праклямацыі.

Удзельнікам сьвяткаваньня ў Нью Ёрку прыслалі свае прывітаньні беларускія арганізацыі з Аўстраліі, Зах. Нямеччыны, Ангельшчыны, Францыі, Бэльгіі, Канады й ЗША.

Інж. Вячаслаў Станкевіч, які вёў сьвяткавальную ўрачыстасьць, назваў прадстаўнікоў ад іншанацыянальных арганізацыяў, што прыбылі на сьвята да Беларусаў, пасьля чаго перадаў слова др. Вітаўту Кіпелю, старшыні Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Др. Кіпель прачытаў даклад на тэму дня. Дакладчык правёў аналёгію паміж двума важнымі юбілеямі: 500-мі ўгодкамі ад нараджэньня Францішка Скарыны й 25-м Сакавіка. Хоць гэтыя дзьве падзеі далёкія адна ад аднае ў часе, сказаў др. Кіпель, яны абедзьве надзвычайна важныя для нас сяньня, бо праз адзначэньне іх ўжыцьцяўляецца беларуская незалежніцкая ідэя. Дакладчык адзначыў вялікую заслугу др. Вітаўта Тумаша ў вывучэньні жыцьця й дзейнасьці Францішка Скарыны, пад уплывам чаго паступова пачала рухацца наперад скарыназнаўства і ў Беларускай ССР. Пад уплывам заходніх дасьледнікаў, сказаў др. Кіпель, пачала таксама шырэй вывучацца ў БССР і гісторыя Беларускае Народнае Рэспублікі.

У мастацкай частцы праграмы выступіў зь беларускімі песьнямі ведамы саліст-тэнар Данчык Андрусышын, а танцавальны ансамбль „Васілёк" пад кіраўніцтвам др. Алы Орсы-Рамана выканаў колькі беларускіх народных танцаў. Выканаўнікі былі вельмі цёпла ўспрынятыя публікай.

З заключнай прамовай на сьвяткаваньні выступіў Старшыня Рады БНР др. Язэп Сажыч. Старшыня Галоўнае Ўправы БАЗА сп. Антон Шукелайць зрабіў кароткае падсумаваньне беларускае палітычнае дзейнасьці ў Злучаных Штатах.

Урачыстасьць закончылася агульным адсьпяваньнем гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

В. Зубкоўскі

РЫЧМАНД ГІЛ, Н.Ё.

Сьвяткаваньне 67-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, ладжанае ў нядзелю 24 сакавіка Беларуска-Амэрыканскім Аб'яднаньнем, адбылося ў царкве Сьв. Кірылы Тураўскага. Багаслужбу правіў а. Усевалад Шэмяціла, хорам кіраваў сп. С. Жамойда. Быў адслужаны малебен за беларускі народ.

У залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру адбылася акадэмія. Сп. К. Мярляк прачытаў праклямацыю губэрнатара штату Нью Ёрк, якою дзень 25-га сакавіка 1985 г. быў абвешчаны Беларускім Днём у штаце.

Рэфэрат на тэму „БНР па абвешчаньні незалежнасьці" прачытаў сп. В. Шчэцька.

Удзельнікаў сьвяткаваньня асабіста вітаў старшыня Ньюёркаўскага аддзелу БАЗА сп. А. Міцкевіч. Пісьмова віталі сход: Беларускі Вызвольны Фронт (Д. Касмовіч), Галоўная Управа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня (А. Шукелайць), Вярхоўнае Казацкае Прадстаўніцтва (В. Глазкоў), Беларускі Кангрэсавы Камітэт Амэрыкі (В. Цярпіцкі й М. Сенька), аддзел БАЗА ў Гайлэнд Пару, Н. Дж. (М. Тулейка), аддзел БАЗА ў Кліўлендзе, Агаё (Я. Раковіч), Беларусы Лёс Анджэлесу (Я. Найдзюк). Афіцыйная частка закончылася беларускім нацыянальным гімнам.

Супольны абед даў добрую нагоду ўдзельнікам сьвяткаваньня смачна паесьці, дзякуючы нашым добрым гаспадыням, ды ў прыемнай атмасфэры падзяліцца навінамі, пагутарыць пра жыцьцёвыя справы.

В. Ш.

МЭЛЬБУРН (АЎСТРАЛІЯ)

Сёлета Беларусы Мэльбурну бальшой грамадой адзначылі ўгодкі 25 Сакавіка. У часе багаслужбы ў царкве БАПЦ а. А. Кулакоўскі сказаў зьместоўную казань і адслужыў малебен за Беларускі Народ. Папаўдні ў Беларускім Доме адбылася акадэмія. Праграма пачалася аўстралійскім гімнам у выкананьні хору пад кіраўніцтвам спні Н. Грушы. Старшыня Б. Ц. Камітэту сп. У. Сідлярэвіч, вітаючы ўдзельнікаў сьвяткаваньня, прачытаў прывітаньні ад Беларускага Вызвольнага Фронту, Кангрэсавага Камітэту ў Чыкага, Згуртаваньня Беларусаў Канады, Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі, Аб'яднаньня Беларусаў ў Паўдз. Аўстраліі ды ад Беларусаў Дыленгу. Сп. М. Нікан прывітаў ад Рады БНР.

Рэфэрат на тэму дня прачытаў сп. А. Калодка.

У мастацкай праграме ўзялі ўдзел: мастацкі гурток моладзі пад кір. сп-ні Т. Басарыновіч (2 народныя танцы), сп. А. Груша (дэклямацыя), мяшаны хор (2 нар. песьні), сп-ня В. Шайпак (дэклямацыя), мастацкі гурток моладзі (4 нар. песьні), сп. М. Скабей (дэклямацыя), жаночы хор (2 нар. песьні), сп-ня О. Сьлесарэвіч (дэклямацыя).

Урачыстасьць закончылася беларускім нацыянальным гімнам.

Па акадэміі адбыўся традыцыйны сяброўскі вечар з пачастункам, гутаркамі на розныя тэмы ды пяяньнем песьняў.

М.Н.

АДЭЛЯІДА (АЎСТРАЛІЯ)

Гістарычныя ўгодкі нашага нацыянальнага адраджэньня былі адзначаныя ў Адэляідзе (Паўдзённая Аўстралія) ў нядзелю 31-га сакавіка. Выдатная пагода спрыяла нашаму сьвяткаваньню. Царква была запоўненая прыхаджанамі. Айцец Яўгень пасьля Літургіі адслужыў малебен за Беларускі Народ. Ганаровую варту, якая стаяла ў царкве зь беларускім і аўстралійскім сьцягамі, упрыгожылі тры сястры Наташа, Ніна й Соня Якша, апранутыя ў нацыянальнае убраньне. Надзвычайна прыгожа пяяў паявлічаны хор пад кіраўніцтвам нашага нязломнага рэгента сп. М. Бурноса.

Афіцыйную частку ўрачыстасьці, якая прайшла ў прыцарквуной залі, адчыніў сп. Бурнос. Мяшаны хор пад ягоным кіраўніцтвам, пад акампанімэнт сп. М. Кандрусіка, выканаў беларускі нацыянальны гімн.

Старшыня Беларускага Аб'еднаньня ў Паўдзённай Аўстраліі сп. Янка Ролсан прывітаў удзельнікаў сьвяткаваньня, а таксама прачытаў прысланыя прывітаньні ад беларускіх арганізацыяў.

З рэфэратам на тэму дня выступіў сп. Ул. Акавіты.

Адбыўся сьвяточны абед, пасьля якога пачалася мастацкая частка. У канцэртнай праграме ўзялі ўдзел: мяшаны хор пад кіраўніцтвам М. Бурноса з акардыяністам М. Кандрусікам; гумарыст і апавядальнік В. Зелянеўскі; жаноцкі хор.

Беларускае Аб'еднаньне й Парафіяльная Рада ў Адэляідзе выказваюць шчырую падзяку тым, хто ўзяў актыўны ўдзел у арганізацыі й правядзеньні сьвяткаваньня, асабліва нашым жанчынам за зрыхтаваньне смачнага абеду.

Янка Яр

САЎТ РЫВЭР, Н. ДЖ.

У суботу 23 сакавіка а 10-й гадз. раніцы адбылося ўрачыстае падняцьце беларускага нацыянальнага сьцягу перад будынкам Гарадзкой Управы гор. Саўт Рывэр пры ўдзеле мэра гораду Рэджыса Вылюды, райцаў гораду, шэфа паліцыі Джорджа Сыракавшы ды беларускае дэлегацыі на чале з а. Пратапр. Сьвятаславам Каўшом. Матушка Валянціна Лапіцкая ў нацыянальным убраньні дастойна рэпрэзэнтавала беларускіх жанчын. Гэтую падзею фатаграфаваў фотакарэспандэнт нью-браньсьвіцкай газэты „Гоўм Ньюз".

Па падняцьці сьцягу ўдзельнікі ўрачыстасьці былі запрошаныя ў Беларуска-Амэрыканскі Грамадзкі Цэнтр, дзе для іх быў падрыхтаваны пачастунак.

У нядзелю 24 сакавіка, пасьля Літургіі, а. Пратапр. С. Коўш адслужыў малебен за беларускі народ. Падчас малебну ў царкве стаяла ганаровая варта Арганізацыі Беларускіх Вэтэранаў з амэрыканскім, беларускім і вэтэранскім штандарамі, а вонках, на Кургане Славы, побач помніка змагаром, палегшым за вольнасьць Беларусі, развіваліся амэрыканскі й беларускі сьцягі.

Урачыстая акадэмія з нагоды 67-ых угодкаў Акту 25 Сакавіка адбылася ў залі Беларуска-Амэрыканскага Грамадзкага Цэнтру, на сьценах якое яшчэ віселі малюнкі, а на сталох красаваліся вырабы ўмельцаў — экспанаты 12-ай штогадовай мастацкай выстаўкі, адчыненае напярэдадні нядзелі.

Акадэмію адкрыў сп. Міхась Бахар, які ўва ўступной прамове ў ангельскай і беларускай мовах, прааналізаваў, чаму мы кожны год сьвяткуем 25 Сакавіка, ды таксама прасачыў кампанію зласьлівых нападаў ворагаў на беларускую эміграцыю, асабліва на Беларусаў гораду Саўт Рывэру. Пры гэтым прамоўца прачытаў верш Янкі Купалы „Ворагам беларушчыны".

Сп. М. Вахар прачытаў таксама праклямацыі губэрнатараў штатаў Нью Джэрзы — Томаса Кэйна, Нью Ёрку — Марыё Куомо ды Пэнсыльваніі — Робэрта Торнбурга, якімі дзень 25-га сакавіка быў абвешчаны ў гэтых штатах Днём Беларускае Незалежнасьці. Гэтаксама дзень 25-га сакавіка быў абвешчаны Беларускім Днём гораду Саўт Рывэру, ды праклямацыя была прачытаная прысутным мэрам гораду сп. Рэджысам Вылюдам. Атрымана было таксама шмат прывітаньняў ад беларускіх арганізацыяў Злучаных Штатаў ды замежных.

Рэфэрат, прысьвечаны Дню Беларускае Незалежнасьці, у мове ангельскай прачытаў сп. Сяргей Рагалевіч, а ў мове беларускай — паэт Масей Сяднёў. Сп. М. Сяднёў надаў свайму рэфэрату своеасаблівую форму. Замест толькі гістарычнага насьвятленьня тэмы, дакладчык зрабіў параўнаньне абставінаў, у якіх склікаліся Першы й Другі Ўсебеларускія Кангрэсы, якія былі працягам вызвольнай барацьбы беларускага народу.

У мастацкай частцы ўрачыстасьці сп. Масей Сяднёў прачытаў колькі сваіх новых вершаў. Выступалі з новымі вершамі таксама паэты Янка Золак і Міхась Кавыль.

Акадэмія закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Прысутныя вынесьлі вельмі добрае ўражаньне з акадэміі й як-бы зарадзілі свае батарэі энэргіяй для далейшага змаганьня з ворагамі беларушчыны. Добраму настрою прысутных спрыяла й тое, што руплівыя жанчыны падрыхтавалі каву й печыва.

Трэба адзначыць, што ў ліку гасьцей на акадэміі прысутнічала й карэспандэнтка нью-браньсьвіцкае газэты „Гоўм Ньюз" Кэтлін Дзелак, якая ў сваёй газэце ў нумары за панядзелак 25 сакавіка зьмясьціла пра акадэмію прыхільны рэпартаж ды здымак сыботняе ўрачыстасьці — падняцьця сьцягу перад Гарадзкой Управай.

В. Цярпіцкі

БЭЛЬГІЯ

Чытаючы справаздачы аб Сакавіковых угодках, спраўляных па ўсіх краінах, дзе толькі ні закінула доля Беларусаў, мне ня раз нагадвалася пытаньне, чаму няма справаздачы з Бэльгіі. Ці-ж у Бэльгіі не сьвяткуецца Дзень 25 Сакавіка? Вязумоўна, сьвяткуецца, толькі ніхто не наважыўся падаць аб гэтым інфармацыю. Магчыма, са сьціпласьці, бо грамадка нашая нялічная і праграмы сьвяткаваньня невялікія.

Звычайна, а. Аўген, які быў старшынём Згуртаваньня Беларусаў у Бэльгіі, арганізаваў гэтае сьвяткаваньне; ён стараўся прыгатаваць нейкую праграму. Пачынаў ён малітвай, песьняй „Магутны Божа", якую выконвалі ўсе ўдзельнікі. Тады а. Аўген чытаў рэфэрат на тэму дня ці рабіў агляд беларускага царкоўнага й сьвецкага жыцьця на чужыне. Ягоныя сыны Андрэй і Петрык дэклямавалі колькі вершаў, Петрык сыпяваў і граў на флейце пару беларускіх песьняў. Беларускім нацыянальным гімнам закончвалася афіцыйная частка праграмы. Пасьля ўжо ў сяброўскіх гутарках, пры добра застаўленым стале, праводзілі час да вечара.

Так было на працягу колькіх гадоў, але з часам выявілася, што больш як палавіна ўдзельнікаў сьвяткаваньня не разумее нашай беларускамоўнай праграмы. Даводзілася пераключыцца на ўсім зразумелую французкую мову. Мастацкая частка сама па сабе адпала. Гэта не вялікая бяда. Самае важнае, каб мы Дзень 25 Сакавіка адзначалі і ў памяць яго сустракаліся. Гэтыя сустрэчы важныя таксама і дзеля агульнай нашай сувязі.

Ды здарылася няшчасьце. 5 кастрычніка 1984 г. зусім раптоўна й нeспадзявана а. Аўген адышоў ад нас у лепшы сьвет, асіраціўшы сваю сям'ю і нас усіх. На пачатку 1985 г. пачаліся паміж паасобнымі сябрамі гутаркі: ці будзем далей спатыкацца? Ці будзем сьвяткаваць Дзень 25 Сакавіка? Памінаючы памерлых, мы, жывыя, павінны праводзіць сваю справу далей.

Наш сябра Янка Жучка ўзяў на сябе справу арганізаваньня Сакавіковага сьвята. У нядзелю 31 сакавіка папаўдні мы ў яго сабраліся. Старэйшыя ўсе прыбылі, ня было толькі шмат каго з моладзі. Сябра Жучка прачытаў прынагодныя правітаньні ад Згуртаваньня Беларусаў Канады ды Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі. Сябра Міхась Саўка прачытаў свой верш, прысьвечаны а. Аўгену, пасьля чаго хвілінаю цішыні была ўшанаваная ягоная памяць. Малітвай „Магутны Божа" й закончылася наша сьціплая афіцыйная праграма.

Затое неафіцыйная частка была там багацейшай. Усім было цікава й прыемна абмяняцца думкамі на розныя тэмы, найбольш на нацыянальныя. А якія былі гарачыя дыскусіі! Наш скарбнік сп. Барысік скарыстаў з нагоды, каб сабраць ахвяры на Дар Сакавіка й на газэту „Беларус".

Зь ініцыятывы сяброўкі Іны Саўка зладзіліся ўсе на грашовую дапамогу хвораму а. Рабэрту ван Каўэлярту, колішняму апякуну беларускіх студэнтаў у Лювэне й нашаму вялікаму прыяцелю.

Належыцца яшчэ падзякаваць сябру Жучку й ягонай мілай жонцы Вэроніцы за арганізацыю сьвята й сардэчную гасьцінасьць у іхным доме.

З.С.

БРАДФАРД (АНГЕЛЬШЧЫНА)

67-я ўгодкі абвешчаньня дзяржаўнае незалежнасьці Беларусі былі адзначаныя ў Брадфардзе сябрамі й прыяцелямі гуртка „Васількі" ў нядзелю 24-га сакавіка.

Рэфэрат на тэму дня прачытаў сп. Янка Калбаса. На акадэміі былі госьць ад Украінцаў і суродзічы з суседняга беларускага асяродку ў Манчэстэры.

Прысутныя ўшанавалі хвілінаю цішыні памяць тых, што адыйшлі на вечны супачынак. Праслухаўшы ўважна рэфэрат, удзельнікі сьвяткаваньня правялі кароткую гутарку аб вызвольным змаганьні паняволенага народу, асабліва беларускага і ўкраінскага. Урачыстасьць закончылася адсьпяваньнем малітвы „Беларусь, наша Маці Краіна".

Сьвяткаваньне завяршылася сьцітлым, але смачным пачастункам і далейшай бясёдай. За ўвесь пачастунак і памешканьне належыцца шчырая падзяка Міхасю Віценчыку.

Янка Крушына

НОВЫЯ КНІГІ

Выходзіць з друку кніга:
ЯНКА КУПАЛА Й ЯКУБ КОЛАС НА ЗАХАДЗЕ: БІБЛІЯГРАФІЯ.
Укладальнікі: **Вітаўт Кіпель і Зора Кіпель.**

У бібліяграфіі — панад 2300 анатаваных пазыцыяў, панад 300 старонак тэматычна-храналягічна ўкладзеных матар'ялў, выдрукаваных пераважна на захадзе, ды матар'ялаў у мовах заходніх аб Купалу й Коласу, як прадстаўнікох беларускае нацыянальнае літаратуры.

У асобныя разьдзелы ўлучаныя пераклады паэтаў у мовы ангельскую, нямецкую, французкую, гішпанскую, польскую, украінскую ды іншыя мовы. У кнізе зьмешчаныя таксама каляндар падзеяў ды імпрэзаў, зьвязаных з творчасьцяй ды ўгодкамі паэтаў, якія адбываліся на Захадзе.

У ўступе ў мовах ангельскай і беларускай дадзены кароткі нарыс бібліяграфіі Купалавых і Коласавых твораў. Аўтарскі паказьнік замыкае бібліяграфію.

Кніга выдаецца Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва, у друкарні Міколы Пруцкага, пры фінансавай дапамозе Фундацыі імя Пётры Крэчэўскага.

Цана кнігі 35 амэрыканскіх даляраў; чэкі выстаўляць на
Byelorussian Institute of Arts and Sciences, Inc.
230 Springfield Ave.
Rutherford, N. J. 07070
U.S.A.

***

Выйшла з друку й прадаецца новая кніга **Масея Сяднёва пад назовам „АЧЫШЧЭНЬНЕ АГНЁМ".** У кнізе зьмешчаныя напісаныя апошнім часам творы аўтара: лірычныя вершы, паэмы, пераклады. Кніга мае разьдзелы: „Слова", „Санэты", „Уяўленьне", „З Гётэ", „Памяць".

Сярод іншых матываў, значнае месца ў кнізе займае матыў Бацькаўшчыны. Кніга ў цьвярдой вокладцы, выканаай мастачкай Ірэнай Рагалевіч-Дутко. Абыймо кнігі 220 балонак. Цана (зь перасылкай): 12 даляраў. Кнігу можна замовіць, пішучы на адрас:
O. Sednew
15 Alex Lane
Glen Cove, N. Y. 11542
U.S.A.

АБВЕСТКА

Прадаецца маленькі ангельска-беларускі разгаворнік з вымовай. Цана зь перасылкай — 3 даляры, паветранай поштай — 4 даляры. Пісаць:
Basil Kosarou
1105 East 25th Street
Erie, Pa. 16503 USA

АБ ПРАФЭСАРУ В. ІВАНОЎСКІМ

Успамін

(З архіву Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва)

У Менску ў часе нямецкае акупацыі нацыянальны актыў зьбіраўся нелегальна па прынцыпу „пяцёрак". На зборках дыскутавалася тагачасная палітычная праца, рабіліся пляны на будучыню, шмат увагі аддавалася справе падбору кадраў незалежніцка думаючага нацыянальнага актыву, які-б ахопліваў шырэйшую тэрыторыю, асабліва раёны Беларусі, што знаходзіліся непасрэдна пад ваенным камандаваньнем. Немцаў ніхто не ідэалізаваў, у тым ліку й такія дзеячы, як ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі і праф. Вацлаў Іваноўскі.

На аднэй з такіх зборак, наколькі памяць дазваляе прыпомніць, на пачатку вясны 1943 году (на зборцы нас тады было чалавек 6-7), пасьля войстрае дыскусіі мы пастанавілі, што настаў час рэагаваць на злачынную нямецкую палітыку ў дачыненьні да беларускага вясковага жыхарства. Нехта выказаў пагляд, што Немцы, відаць, прыступілі да выкананьня сваіх плянаў вынішчэньня беларускага насельніцтва ўсьлед за габрэйскім. Узяў слова прафэсар Іваноўскі. Ён выказаўся прыблізна гэтак: „Бясспрэчна, што далей нельга цярпець таго, што робяць Немцы. Мы пратэставаць павінны і будзем. Але рабіць гэта трэба прадумана. Пабачым, што мы зможам зрабіць. Адно нам трэба не забывацца, што бальшавікі вынішчылі каля міліёну нашых людзей. Такога мы дапусьціць больш ня можам, і я згодны, што мы мусім дзеяць. Будзем бараніцца і, калі трэба, будзем шукаць дапамогі ў суседзяў". Пад „суседзямі" Іваноўскі разумеў, як выглядала, Палякоў.

Як ведама, хутка па тым, праф. Іваноўскі інтэрвэніяваў у генэральнага камісара ды паслаў ці адзін рапарт і іншым нямецкім палітычным дзеячам.

Наколькі мы маглі тады ацаніць сытуацыю, некаторыя зьмены, палепшаньні ў стаўленьні Немцаў да беларускага жыхарства ўсе-ж наступілі. Што перашкаджала тады наладжаньню большага адміністрацыйнага беларускага кантролю, гэта шырака разгорнутая правакацыйная дзейнасьць бальшавіцкае партызанкі й падпольля. Бясспрэчна, захады перад Немцамі праф. Іваноўскага мелі і значаньне і ўплыў. Наагул, пасьля забойства ксяндза В. Гадлеўскага напрыканцы 1942 году, прафэсар Іваноўскі быў найбольш уплывовы палітычны дзеяч. Карыстаўся ён аўтарытэтам як сярод Беларусаў, гэтак і сярод Немцаў, хоць шмат хто ў Менску ўважаў праф. Іваноўскага за прапольска настроенага. На мой пагляд, ягоная „пра-польскасьць" у тым часе была прадуманая, тактычная. На аднэй з нашых зборак ён адкрыта нам заявіў: „З Палякамі сувязі трэба мець. Ад іх можна будзе атрымаць падтрымку ў барацьбе з Масквой. Палякі народ не такі ўжо вялікі, нас яны не праглынуць, а як саюзьнік яны нам могуць быць выгодныя". Фактычна, беларускаму актыву было ведама, што ў праф. Іваноўскага сувязі з Палякамі ёсьць. Ведалі аб гэтым, напэўна і Немцы. Ды зрэшты,як ні дзіўна цяпер здаецца, у Менску падчас нямецкае акупацыі было значнае гняздо Палякоў на чале зь Берутам і Дзямідовіч-Дзямідзецкім, Беларусы, у тым ліку й Іваноўскі, у меру магчымасьцяў гэтых Палякоў выкарыстоўвалі. Гэтыя кантакты В. Іваноўскага зь менскімі Палякамі былі, відаць, патрэбныя й Немцам. Немцы адно ня ведалі, прынамся з самага пачатку, што праф. Іваноўскі быў моцны апазыцыянер да няцемкае палітыкі.

Калі-ж пад канец лета 1943 году з Бэрліну прыйшла вестка, што ў Бэрліне згадзіліся на ўтварэньне беларускага ўраду (як ведама, аб патрэбе стварэньня беларускага ўраду Беларусы гаварылі Немцам ад самага пачатку вайны), дык было ясна, што найбольш адпаведная асоба на становішча кіраўніка ўраду будзе прафэсар Вацлаў Іваноўскі. Аднак да нас хутка дайшлі весткі праз беларускую паліцыю, якая мела сваю контр-разьведку ў радох савецкіх партызанаў, што асобай праф. Іваноўскага ў ролі кіраўніка будучага беларускага ўраду надта запалоханыя камуністы ды што камуністам будзе вельмі наруку Іваноўскага зьнішчыць.

Беларуская контр-разьведка даводзіла таксама да ведама, што нейкі Івашкевіч уцягнуты ў змову супраць В. Іваноўскага. Прозьвішча Івашкевіча ўсплывала ўжо сярод менскага нацыянальнага актыву ня раз. Справа ў тым, што гэтая асоба была ў даверы ў шмат каго ў беларускім актыве, ды бараніў Івашкевіча і сам праф. Іваноўскі, калі аднойчы на зборцы „пяцёркі" яму было аб гэтым сказана. (Здаецца, гэты Івашкевіч быў у нейкім сваяцтве зь Іваноўскім праз ягоную першую жонку). Былі моцныя падозраньні, што і Івашкевіч і ягоная жонка (звалася яна здаецца, Вольга Мянжыеўская) зьвязаныя і з бальшавіцкімі партызанамі і з Палякамі.

Незадоўга перад трагічным днём на паседжаньні аднае зь „пяцёрак" прадстаўнік беларускае паліцыі зноў сказаў Іваноўскаму, што вакол яго стаяць занадта падазроныя асобы. Праф. Іваноўскі гэтаму запярэчыў і ня прыняў папярэджаньня сур'ёзна. Неўзабаве, аднак, выявілася, што нейкія колы былі ўсё-ж моцна занепакоеныя тым, што заплянаваны беларускі ўрад можа быць ачолены прафэсарам Вацлавам Іваноўскім. Іваноўскі быў зрэзаны куляй, стаўся чароднай палітычнай ахвярай. Для нас гэта быў вельмі трагічны выпадак, бо наш рух страціў умелага палітыка й актыўнага дзеяча. Трагічнасьць паглыблялася яшчэ й тым, што ў гэтым забойстве заставалася шмат нявыясьненага. У Менску хадзіла колькі вэрсіяў магчымых прычынаў забойства праф. Івноўскага. Адна зь іх была гэткая: у дзень забойства праф. Іваноўскі працаваў паводля іншага раскладу як звычайна. Быў зь ім ў той дзень у Гарадзкой Управе той самы Івашкевіч. Івашкевіч з працы пайшоў быццам-бы, раней і спаткаўся каля Ўправы зь нейкімі людзьмі. Аб гэтым нам казалі беларускія паліцыянты. Праф. Іваноўскі нібы-та паехаў дахаты з працы іншай дарогай і каля будынку Смаленскага СД адбыўся замах на яго. Замах быў выкананы, як казалі, двума мужчынамі. Хутка пасьля забойства паліцыя затрымала Івашкевіча падарозе ў лес да партызанаў. Што зь ім сталася далей, — ня ведама.

Вось гэткія ў маёй памяці засталіся ўспаміны аб гэтай трагічнай падзеі. Для нас тады ў Менску было ясна, што ў гэтым забойстве шмат загадкавых мамэнтаў. Гэтак мне яно здаецца й цяпер. Адно толькі відавочна: для беларускага руху забойства прафэсара Вацлава Іваноўскага было вялікай стратай.

1967 год

Яўхім Кіпель

ДАКЛАД ПРА В. ІВАНОЎСКАГА

25 красавіка у памешканьні Бібліятэкі імя Францішка Скарыны ў Лёндане сп. Юры Туронак, прыбыўшы з Варшавы, зрабіў даклад на тэму: „Жыцьцё й дзейнасьць проф. Вацлава Іваноўскага".

Юры Туронак займаецца вывучэньнем новай гісторыі Беларусі. Ён — аўтар шматлікіх публікацыяў, сярод іх грунтоўнага дасьледваньня „Беларускае пытаньне ў палітыцы (польскага — рэд. „Б-са") Лёнданскага лягеру (1941-1944)".

Ад імя прысутных на залі, цёплымі словамі прывітаў гасьця з Варшавы старшыня Англа-Беларускага Таварыства праф. Джэймс Дынглі.

Добра апрацаваны даклад Ю. Туронка выклікаў вялікае зацікаўленьне слухачоў, сярод якіх былі й нашыя прыяцелі зь іншых нацыянальнасьцяў.

Па заканчэньні дакладу задаваліся пытаньні, на якія дакладчык разгорнута адказваў. Сп. Ю. Туронак валодае, між іншага, вельмі добра літоўскай мовай і на пытаньне, пастаўленае Літоўцам ў літоўскай мове, адказаў палітоўску.

З удзячным словам за прыбыцьцё сюды ды за глыбокага зьместу даклад, праф. Дж. Дынглі й сп. Янка Міхалюк, старшыня Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі, выказвалі сп. Юр'ю Туронку шчырую падзяку.

Вечар закончыўся пачастункам, што прайшоў у вельмі добрым настроі вялікай прыязнай грамады.

А. Зданковіч

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ" І ЯЗЭП НАЙДЗЮК

Выдаўцы „Шляху Моладзі" пры друкарскай машыне ў 1932 г. у беларускай друкарні імя Францішка Сарыны ў Вільні. Стаяць зьлева направа: Альфонс Шутовіч, Янка Багдановіч і Язэп Найдбюк.

(Працяг з б. 1-й)

пасьля былі выданыя асобнымі кніжкамі: „Да гісторыі беларускага палітычнага вызваленьня", „Палітычныя кірункі ў мінуўшчыне і сучаснасьці", „Літаратурная і грамадзкая дзейнасьць (Цёткі) Пашкевічанкі", „Рады хворым і здаровым" і ўжо ў 1940 г. — папулярная гісторыя Беларусі Язэпа Найдзюка „Беларусь учора і сягоньня" (лацінкай). Кніжка гэтая ладна пашыраная й прытарнаваная да патрэбаў школьніцтва, выйшла з крыху зьмененым назовам „Беларусь учора і сяньня" (кірыліцай) у выдавецтве падручнікаў і літаратуры для моладзі ў Менску ў 1944 г. (там працаваў тады Я. Найдзюк) ды застаецца папулярным падручнікам гісторыі Беларусі й да нашых дзён.

У Заходняй Беларусі было шмат аматараў, якія спрабавалі свае здольнасьці ў пісьменстве, асабліва ў паэзіі. Тымчасам літаратурна-мастацкія часапісы, як „Родныя гоні", „Нёман", што былі кароткатрывалымі, дый нават часапіс „Калосьсе", які выходзіў рэгулярна пяць год, не займаліся літаратурным маладняком, і часапіс „Шлях Моладзі" стаўся, фактычна, органам маладых пісьменьнікаў.

На балонках часапісу „Шлях Моладзі" стаўлялі свае першыя крокі ў літаратуру сягоньня ведамыя беларускія пісьменьнікі, як Янка Брыль (тады пісаў толькі вершы), Сяргей Новік-Пяюн, Мікола Засім, Пятрусь Граніт, Ніна Тарас, Сяргей Хмара, Мікола Вольны, Ю. Жывіца, Міхась Явар, Алесь Мілюць, Анатоль Іверс ды іншыя. Анатоль Бярозка (Мітрафан Смаршчок, тады студэнт мэдыцыны), які нейкі час жыў на Завальнай I (у будынку, дзе знаходзілася друкарня), атрымаўшы ад Язэпа Найдзюка кучу лістоў з карэспандэнцыяй і вершамі, мусіў добра папацець, каб давесьці гэтыя матар'ялы да годнага выгляду.

Кандыдатаў у паэты заўсёды было досыць у Заходняй Беларусі, бяда была з мастацкай прозай, хоць часта ў адказах рэдакцыі нагадвалася: „пішэце лепш прозай". І ў 1937 г. часапіс „Шлях Моладзі" абвесьціў літаратурны конкурс на лепшае апавяданьне. У конкурсе ўзялі ўдзел 17 маладых празаікаў. Журы конкурсу прызнала найлепшым апавяданьне Андрэя Чэмэра „На родным палетку", якое пасьля друкавалася ў „Шляху Моладзі".

Калі ўжо гутарка аб заслугах „Шляху Моладзі" у выхаваньні літаратурнага маладняка, дык дарэчы будзе прыгадаць і аб ушанаваньні тых пісьменьнікаў, што адыйшлі ў вечнасьць. Зь ініцыятывы Язэпа Найдзюка і выдаўцоў „Шляху Моладзі" былі праведзеныя зборкі ахвяраў і пастаўленыя помнікі на магілах Ядвігіна Ш. і Казімера Сваяка на ведамых у Вільні могілках „Росы", на магіле Цёткі пры дарозе каля хвальварку Пашкевічаў Пешчын (Шчучынскі раён), а ў далейшым быў праект зьбіраньня ахвяраў і на помнік здольнаму маладому паэту з Гарадзеншчыны Міхасю Явару, супрацоўніку „Шляху Моладзі", які загінуў трагічнай сьмерцяй пасьля выхаду з польскай турмы. Няведама, ці праект гэты быў зрэалізваны з увагі на вайну.

Беларускія студэнты мелі свой часапіс „Студэнцкую Думку", які спыніў выхад дзеля нястачы грошай. Пасьля нейкі час пры газэце „Беларуская Крыніца" выходзіла „Студэнцкая Трыбуна", якая падзяліла долю „Беларускай Крыніцы", забароненай польскімі ўладамі.

І вось у 1938 г. зь ініцыятывы групы студэнтаў Беларускага Студэнцкага Саюзу, у якую ўваходзілі Часлаў Найдзюк, Станіслаў Нарушэвіч, Віктар Ермалковіч, Усевалод Кароль ды іншыя, з дапамогай выдаўцоў „Шляху Моладзі" пачаў выходзіць дадатак да „Шляху Моладзі" пад назовам „Шлях Беларускага Студэнта", які спыніўся, як і сам часапіс „Шлях Моладзі", у выніку арышту польскімі ўладамі перад пачаткам вайны ў 1939 г. рэдактара Язэпа Найдзюка, выдаўцоў і сяброў рэдкалегіі ды высылкай іх у ведамы канцэнтрацыйны лягер у Картускай Бярозе.

Антон Шукелайць

СЬВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ ЯЗЭП НАЙДЗЮК

(На першыя ўгодкі сьмерці)

Зь ім пазнаёміўся я ў друкарні імя Францішка Скарыны ў Вільні. Хутка паміж намі завязалася блізкое сяброўства, мы часта бачыліся да майго арышту ў Вялейцы ў 1943 годзе.

Заўсёды ветлівы, гатовы да помачы кожнаму наведвальніку друкарні Язэп Найдзюк цешыўся ўва усіх заслужанай сымпатыяй. У канцы 20-х і пачатку 30-х г.г. друкарня была вельмі актыўнай. У ёй друкаваліся рэлігійна-грамадзкія выданьні Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыі, выданьні Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры, друкавалася „Крыніца", „Сялянская Ніва", „Хрысьціянская Думка", „Калосьсе", „Самапомач" і выдаваны Язэпам Найдзюком „Шлях Моладзі" з студэнцкім дадаткам „Шлях Беларускага Студэнта".

У польскай дзяржаўнай гімназіі імя Адама Міцкевіча, дзе я вучыўся, была ладная колькасьць Беларусаў. Шмат зь іх было нацыянальна-сьведамых, якія цікавіліся беларускім культурным жыцьцём Вільні. Гімназія знаходзілася зусім блізка ад друкарні, таму ў друкарні я часта спатыкаў гімназіяльных калегаў і даведваўся, што яны Беларусы.

Штонядзелі можна было спаткаць Язэпа Найдзюка ў касьцеле сьв. Мікалая, дзе ён вельмі часта служыў да сьв. Імшы ксяндзу Адаму Станкевічу або іншаму цэлебранту. Я. Найдзюк быў адным з арганізатараў беларускіх пільгрымкаў у падвіленскую Кальварыю. Гэтыя веснавыя пільгрымкі сьцягвалі штогоду сотні беларускіх каталікоў ня толькі зь Віленшчыны, але й з далёкай Наваградчыны. Значаньне пільгрымкаў для беларускага рэлігійнага й грамадзкага жыцьця было вялікае. Яны дазвалялі навязваць і паглыбляць сувязі з шырокімі масамі беларускага жыхарства, дзеля таго былі соляй у вачох польскай дзяржаўнай адміністрацыі й польскай каталіцкай гіерархіі начала з польскім шавіністым арцыбіскупам Р. Ялбжыкоўскім.

Я Найздюк хутка выявіў сябе ў друкарні як вельмі добры й здольны працаўнік і быў прызначаны ейным дырэктарам.

Я. Найдзюк ня меў сярэдняй асьветы, аднак ягоная працавітасьць, прагнасьць да ведаў, глыбокая і ўсебаковая самаадукацыя была агульна ведамая й дацэньваная беларускім грамадзтвам Вільні. Жывучы ў 1934-38 г.г. у Вільні на вуліцы Вялікая Пагулянка напобач дому, дзе мясьцілася адна зь лепшых бібліятэкаў Вільні імя Тамаша Зана, якая мела добрую чытальню, я часта спатыкаў там Язэпа Найдзюка.

У канцы 30-х гадоў у сувязі з паліцыйна-адміністрацыйным наступам на беларускі рух і спыненьнем блзу ўсяе выдавецкае дзейнасьці, друкарня перажывала нейкі час дэпрэсію. Добрыя дачыненьні Я. Найдзюка з польскімі друкарнямі, асабліва зь ведамай друкарняй Зыгмунта Знамяроўскага, спрычыніліся да таго, што беларуская друкарня імя Ф. Скарыны перамагла фінансавыя цяжкасьці й мела даволі працы аж да першага „вызваленьня" Вільні ў верасьні 1939 году.

Пагром беларускага руху Палякамі, які быў праведзены да Верасьня 1939 году, не абмінуў Я. Найдзюка. Ён быў разам зь іншымі Беларусамі арыштаваны й кінуты ў канцэнтрацыйны лягер Бяроза-Картузкая, адкуль выйшаў у сувязі з захопам бальшавікамі Заходняй Беларусі.

У часе нямецкае акупацыі Я. Найдзюк працаваў ў Менску ў Генэральным Школьным Інспэктарыяце пры выданьні падручнікаў для беларускіх школаў. Там я зь ім спатыкаўся ды вёў доўгія гутаркі.

У палове 1942 г., ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі й Язэп Найдзюк наведалі Жодзішкі, якія належалі да Вялейскай акругі. У Жодзішках у 1920-х гадох ксёндз В. Гадлеўскі быў пробашчам. За ягоную беларускую дзейнасьць (казані й дадатковыя набажэнствы ў беларускай мове) ён быў перасьледаваны каталіцкімі духоўнымі ўладамі й польскай адміністрацыяй. Польскі суд пакараў кс. Гадлеўскага двума гадамі турмы. Кару адбыў ён у славутай варшаўскай турме ў Макатове. У часе нямецкай акупацыі быў гэнэральным школьным інспэктарам, пасьлей быў зьліквідаваны Немцамі.

Прыбыўшы ў Жодзішкі, кс. Гадлеўскі адслужыў св. Імшу ды сказаў патрыятычную казань у беларускай мове. Да сьв. Імшы служыў цэлебранту Я. Найдзюк; пры аргане граў стары прыяцель кс. Гадлеўскага, дзеяч БХД Тамаш Трызна, якога партызанская польская Армія Краёвая забіла год па тым у тых самых Жодзішках.

Нейкі час па вайне сталася ведама на эміграцыі, што Язэпу Найдзюку ўдалося перабрацца ў Польшчу, дзе ён і памёр 13 лютага 1984 году.

Ужо тут, у Аўстраліі, я пабачыў папулярна-навуковую Язэпаву працу „Беларусь учора й сяньня", выданьне другое, пашыранае ў 1944 годзе. Нам у Мэльбурне (Аўстралія) пашчасьціла мець адзін экзэмпляр гэтай вартаснай кніжкі. Ейны собсьнік зьберагаў яе як найвялікшы скарб. Некаторыя асобы перапісвалі яе разьдзеламі. Ведаю, што адзін тутэйшы Беларус перапісаў сваяручна ўсю кнігу. На ёй мы тут вучыліся гісторыі Беларусі, яна, гэтая кніга, была нам дапамогай у пісаньні рэфэратаў, лекцыяў, дакладаў. Апрача яе, Я. Найдзюк выдаў яшчэ колькі працаў.

Вестка аб сьмерці Язэпа Найдзюка маланкава разьнязлася па Аўстраліі. Кіраўнікі беларускіх радыёвых перадачаў у Сыднэі й Пэрце прысьвяцілі Язэпу Найдзюку адмысловыя перадачы. Памяць вялікага беларускага патрыёта, навукоўца, доўга будзе жыць у далёкай Аўстраліі.

Аляксандар Калодка

УРАЖАНЬНІ АД МЕНСКУ

Адзін з чытачоў „Беларуса" перадаў Рэдакцыі газэты гэткую вестку:

Зусім выпадкова давялося мне прачытаць вытрымку з прыватнага ліста баўгарскіх падарожнікаў, якія езьдзячы па Савецкім Саюзе, наведалі Менск, прыбыўшы туды з Масквы.

Вось цытата з таго ліста:

„Дабраліся да Менску. Беларусь гэта ўжо зусім іншая культура. Горад цудоўны: сучасны, сьветлы, сонечны. Чысьціня неверагодная: кілёмэтры пройдзеш і не пабачыш ні паперкі, ні запалачкі ці чагось падобнага. Не маглі сабе ўявіць, як гэта магчыма. Зусім іншае ўяўленьне мелі мы аб гэтым народзе. Людзі спакойныя, дзяўчаты прыгожыя й мадэрна апранутыя".

ЧАКАЕМ І АД ВАС АХВЯРЫ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

ПРОЙДЗЕНЫ ШЛЯХ

(Да 75-годзьдзя ад нараджэньня др. Барыса Кіта)

6-га красавіка сёлета споўнілася 75 гадоў ад нараджэньня прафэсара др. Барыса Кіта, пэдагога, матэматыка, прафэсара, грамадзкага дзеяча.

Настаўніцкую дзейнасьць Барыс Кіт пачаў у Віленскай Беларускай Гімназіі (ВБГ) у 1931 годзе.

Скончыўшы ў 1928 г. навагрудзкую гімназію, Барыс Кіт прыехаў у Вільню, дзе таго-ж году здаў г. зв. матуральны экзамін, які даваў права быць прынятым ува ўсе вышэйшыя школы Польшчы. Рэч у тым, што беларускія гімназіі ў Польшчы (віленская, навагрудзкая, радашкавіцкая й клецкая) былі школамі безь дзяржаўных правоў або без матуры. Выпускнікі гэтых гімназіяў ня прыймаліся ў ніякія польскія вышэйшыя навучальныя ўстановы. Па даўгіх захадах польскі ўрад нарэшце згадзіўся стварыць у 1928 г. адмысловую школьную камісію пад кіраўніцтвам прафэсара Віленскага Ўнівэрсытэту Масонюса. Мэтай камісіі было наглядаць у Віленскай Беларускай Гімназіі матуральны экзамін для выпускнікоў віленскае й навагрудзкае гімназіяў (гімназіі ў Клецку й Радашкавічах былі ўжо ў тым часе зачыненыя) для магчымага прызнаньня вышэй згаданым гімназіям матуральных правоў. У камісію, апрача праф. Масонюса, увайшлі: Радаслаў Астроўскі, Антон Трэпка, Аляксандар Егер, дацэнт Віленскага Ўнівэрсытэту Сэвэрын Выслаух ды іншыя, пераважна Палякі.

Да матуральных экзамінаў прыступіла 12 кандыдатаў, зь якіх дзесяцёх, а ў іхным ліку й Барыс Кіт, здалі ўсьпешна экзамін. Барыс Кіт ужо як вучань Навагрудзкай Беларускай Гімназіі, адзначыўся вялікімі здольнасьцямі да матэматыкі. Для яго выбар быў адзін — вывучаць матэматыку. Ён залічаецца на Віленскі ўнівэрсытэт — аддзел матэматыкі — і па чатырох гадох навукі атрымоўвае ступень магістра філязофіі ды зараз-жа дастае працу настаўніка матэматыкі ў ВБГ.

Рэч у тым што, даўшы матуральныя правы беларускім гімназіям, Палякі пачалі шукаць прычыны і звальняць нявыгодных ім настаўнікаў. Зь Віленскае Беларускае Гімназіі былі, між іншымі, звольненыя Ральцэвіч, настаўнік матэматыкі, і Натальля Банцлебэн, настаўніца нямецкае мовы.

У 1934 г. ў курсе агульнага наступу на беларускі рух польскі ўрад пастанавіў зачыніць беларускую гімназію ў Навагрудку, а ейным вучням было запрапанавана ўступіць у польскую дзяржаўную гімназію імя Адама Міцкевіча. Новы будынак беларускай гімназіі, які гімназія й вучні пабудавалі самі, быў перададзены ў карыстаньне польскай гімназіі. Было агульна ведама, што беларускія вучні, якія апынуцца ў польскай гімназіі, будуць паддадзеныя там прымусовай палянізацыі.

Каб не дапусьціць да гэтага, Р. Астроўскі, дырэктар ВБГ, у канцы жніўня 1934 г. пастанавіў выслаць у Навагрудак Барыса Кіта, які добра быў ведамы там, каб той сабраў вучняў зачыненай беларускай гімназіі ды арганізаваным парадкам прывёз іх у Вільню ў ВБГ. Барыс Кіт добра выканаў гэтую прэсьбу Астроўскага, і 90% вучняў былое беларускае гімназіі прыехалі разам зь Кітам на навуку ў Вільню.

Амаль адначасна прыбыў у віленскую школьную акругу данос — справаздача дырэктара навагрудзкай польскай гімназіі. У справаздачы гэтай, між іншага, пісалася, што Барыс Кіт сваёй навагрудзкай акцыяй падрывае бясьпеку польскай дзяржавы. Хутка да самога куратара (загадчыка) акругі Шэленгоўскага быў выкліканы дырэктар ВБГ Астроўскі. Астроўскі стаў мужна ў абароне Кіта. Пасьля даўгіх гутарак Шэленгоўскі парваў данос і кінуў у кошык із словамі: „Пан Кіт паступіў як беларускі патрыёт. На ягоным месцы я зрабіў-бы тое самае".

У кароткім часе куратар Шэленгоўскі за ягоны лібэралізм у дачыненьні да нацыянальных меншыняў, асабліва да Беларусаў, быў звольнены з працы, а на ягонае месца ўлады прыслалі польскага шавініста Гадэцкага.

Наступіў 1936 год. Няпэўнасьць сытуацыі, вечная пагроза быць зачыненай, варожае стаўленьне польскай адміністрацыі да ВБГ, няўдалыя спробы ваяводзкага начальніка бясьпекі Марыяна Ясінскага завэрбаваць вучняў гімназіі, каб тыя шпікавалі настаўнікаў, урэшце візыт самога віленскага ваяводы Бацянскага разам зь Ясінскім і віцэваяводам Гінтоўт-Дзевялтоўскім у у гімназію ды інтэрнат, занепакоілі беларускае грамадзтва Вільні. Падчас гэтага візыту Бацянскі зрабіў заўвагу, чаму на сьценах вісяць партрэты Купалы й Коласа, а ня Міцкевіча й Славацкага, чаму вучні карыстаюцца падручнікамі, друкаванымі ў Менску. Зазірнуўшы ў кухню, спасьцярог, што кухонныя кнігі вядуцца ў беларускай мове. Абурэньню Бацянскага ня было межаў. Схапіўшы адну кнігу, шпурнуў яе на падлогу й закрычаў: „Хопіць мне гэтага беларускага шавінізму, які пранікнуў навет у кухню".

Бяручы ўсё гэта пад увагу, было пастаноўлена зьвярнуцца да цэнтральных школьных і да агульнаадміністрацыйных уладаў аб высьвятленьні сытуацыі датычна далейшага існаваньня ВБГ. Было пастаноўлена выслаць беларускую дэлегацыю ў складзе Р. Астроўскага, Б. В. Кіта й К. Глінскага з тым, што Б. Кіту было даручана паехаць у Варшаву колькі дзён раней, каб падрыхтаваць спатканьні ўсяе дэлегацыі зь міністрам асьветы й міністрам нутраных справаў. На вялікі жаль, дэлегацыі дазволена было спатканца толькі з ніжэйшымі ўрадоўцамі згаданых міністэрстваў, а гэтыя ніжэйшыя чыноўнікі, зусім зразумела, ніякіх абяцаньняў не маглі даць, таксама як і ніякіх высьвятленьняў. Затое вельмі рэчовыя спатканьні адбыліся з сэнатарам Бочковічам і дэпутаткай Сойму Вандай Пэлчынскай. Абое яны, былы навагрудзкі й віленскі ваявода, і Пэлчынская, ведалі добра сытуацыю Беларусаў у Польшчы, адзначаліся вялікай прыхільнасьцяй да нас і абяцалі сваю падтрымку ўва ўсіх нашых дамаганьнях.

Віленскія школьныя ўлады былі вельмі абураныя, даведаўшыся аб выезьдзе беларускай дэлегацыі ў Варшаву. Астроўскі быў звольнены із становішча дырэктара ВБГ і пераведзены, як настаўнік матэматыкі, у адну зь гімназіяў гораду Лодзі, дзе прабыў да пачатку вайны. Заняўшы 19 верасьня 1939 г. Вільню, бальшавікі, не знайшоўшы Астроўскага, арыштавалі ягоную жонку Антаніну й сына Віктара ды выслалі іх на „белыя мядзьведзі".

За дырэктара ВБГ быў прызначаны выкладчык лаціны мужчынскай польскай гімназіі Анцукевіч (з паходжаньня случчак). Новым куратарам Віленскай школьнай акругі загадаў Анцукевічу звольніць Барыса Кіта з пасады настаўніка ВБГ. Але ў міжчасе ў Вільню прыехаў з Варшавы новы візытатар сярэдніх школаў др. Юлюш Баліцкі і, зьвізытаваўшы ўсіх настаўнікаў ВБГ, выдаў аб Барысу Кіту характарыстыку як аб найлепшым настаўніку ВБГ. Гэта спыніла нагонку на Кіта школьных уладаў і дазволіла яму застацца ў Гімназіі аж да канца ейнага існаваньня, г. зн. да 12 верасьня 1939 г., калі гімназія была польскім урадам зачыненая.

ВБГ апошнімі гадамі была філіяй польскай гімназіі імя Ю. Славацкага, а пазьней, як 4-клясная гімназія, была філіяй польскай гімназіі імя Адама Міцкевіча, дырэктарам якой быў польскі шавініст украінскага паходжаньня нейкі Жэрэбэцкі.

19 верасьня 1939 г. Вільню занялі бальшавікі. Абавязкі школьнага куратара перанял др. Францішак Грышкевіч, ягоным заступнікам быў ведамы географ праф. др. Станіслаў Любіч-Маеўскі, а дырэктарам ВБГ стаўся Барыс Кіт. Хваля за хваляй наплывалі вучні ў ВБГ — у кароткім часе больш за 1000 асобаў. На плечы новага дырэктара легла шмат турботаў.

У сувязі з перадачай Вільні Літве на аснове пагадненьня з 10 кастрычніка 1939 г. адбылася эвакуацыя бальшыні вучняў у Навагрудак. Сярод настаўнікаў гімназіі былі: др. Аляксандар Орса, др. Станіслаў Станкевіч, др. Яўхім Скурат, Эма Залкінд ды мой прыяцель і зямляк Кастусь Мокат. Зарганізаваўшы гімназію, якая мела каля 1000 вучняў ды 100 настаўнікаў, Барыс Кіт быў прызначаны за інспэктара аддзелу народнай асьветы новай Баранавіцкай вобласьці.

У часе нямецкай акупацыі Барыс Кіт не сядзеў спакойна, злажыўшы рукі. Ён ужо ў першых месяцах акупацыі зарганізаваў настаўніцкія сэмінарыі ў Паставах і Маладэчне. Пасьля таго як сэмінарыю ў Маладэчне акругоўвы камісар зачыніў, Барыс Кіт зарганізаваў там гандлёвую школу якая была, фактычна, адміністрацыйна-гандлёвым інстытутам.

Дырэктарства сымінірыі ў Паставах і гандлёвае школы ў Маладэчне ды падарожжы, зьвязаныя з гэтым, забіралі вельмі шмат часу й энэргіі.

Адгрымела вайна, у выніку якой Барыс Кіт апынуўся сьпярша ў Заходняе Нямеччыне, а пасьля ў Злучаных Штатах Амэрыкі. І там, у Амэрыцы, як і на Беларусі, не сядзеў ціха, а рынуўся ў вір грамадзкай працы. Па нейкім часе вярнуўся зноў да пэдагагічнай дзейнасьці і да навуковай працы.

Сяньня тысячы беларускіх гадунцоў Барыса Кіта раскінутыя па Беларусі і ўсім сьвеце, частка зь іх апынулася навет у далёкай Аўстраліі. Шмат хто зь іх бярэ ўдзел у беларускай грамадзкай працы. Усе яны чула ўспамінаюць свайго настаўніка і апякуна Барыса Кіта. Ня менш чула ўспамінаюць яго й маладыя Амэрыканцы, студэнты прафэсара Кіта.

У 1983 годзе, у 73-гадовым веку, Барыс Кіт напісаў і абараніў навуковую працу з галіны гісторыі матэматыкі на Рэгенсбурскім Унівэрсытэце (Зах. Нямеччына), атрымаў тытул доктара філязофіі. Праца была напісаная ў нямецкай маве й выдадзеная друкам.

Мае сяброўства й прыязнь з праф. Кітам трывае ўжо амаль 50 гадоў. Ані ягоныя навуковыя дасягненьні, ані плынь гадоў, ані ўрэшце далёкія паміж Амэрыкай, Эўропай і Аўстраліяй не змаглі гэтага нашага сяброўства, гэтай прыязьні пасьлабіць. У дзень нараджэньня майго слаўнага земляка - навагрудчаніна — найлепшыя яму пажаданьні й plurimos annos.

А. Калодка

ТРЫЦЦАТЫ ЗВЫЧАЙНЫ АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД З.Б.К.

11-га травеня сёлета ў Таронце, у будынку Беларускага Рэлігійна-Грамадзкага Цэнтру, адбыўся 30-ты агульны зьезд Згуртаваньня Беларусаў Канады (ЗБК). Зьезд вялі: К. Акула — старшыня, А.М. і Антон Маркевіч, сябры. Распачаўся ён песьняй „Беларусь, наша Маці-Краіна".

У справаздачах пра працу аддзелаў гаварылі: сп-ня Івонка Сурвіла з Атавы, М. Ганько й Б. Кірка з Таронта. Прачытаны быў і ліст-справаздача сп. Буцька з аддзелу ў Садбуры.

Найбольш плённая й цяжкая праца йшла ў Атаве, галоўна дзякуючы вялізнай вытрывaласьці й ахвярнасьці Янкі й Івонкі Сурвілаў. Там рыхтавалася канфэрэнцыя аб правох чалавека 35 дзяржаваў так званага Гэльсінскага Дагавору. Праца нашых прадстаўнікоў вялася між паслоў канадзкага Парляманту, каб абзнаёміць іх з праблемамі рэпрэсіі Масквой паняволеных народаў. Праца гэтая вымагала сотняў гадзінаў. Аддзел меў і выдаткі ў сувязі з гэтым — звыш тысячы даляраў. Але факты рэпрэсіі правоў чалавека ў паняволенай Беларусі, якая змагаецца за свабоду й незалежнасьць, дзякуючы вось намаганьням нашых выдатных сяброў ЗБК, былі гэтым разам спапулярызаваная й пастаўленая ў цэнтры ўвагі прадстаўнікоў дзяржаваў вольнага сьвету. Пры гэтым у Атаве адбыліся дэманстрацыі пратэсту супраць Масквы й яе сатэлітаў.

Выслухаўшы справаздачы Галоўнай Управы й Наглядной Рады, зьезд даў ім абсалюторыюм і абмеркаваў прынамся тры пункты з праграмы працы на будучыню. Плянуецца ўрачыста адсьвяткаваць сёлета 500-я ўгодкі ад нараджэньня вялікага сына Зямлі Беларускай, першадрукара й асьветніка Ўсходняй Эўропы й найперш свае бацькаўшчыны Францішка Скарыны. Плянуецца адзначыць і 125-я ўгодкі ад нараджэньня Бацькі беларускае навейшае літаратуры Францішка Багушэвіча. Абмяркоўвалася справа матар'яльнай помачы беларускім студэнтам у Польшчы.

На месца адыйшоўшага на вечны супачынак сьв. пам. А. Жыліка ў Наглядную Раду быў выбраны сп. А.М. Галоўная Управа засталася ў старым складзе з тым, што старшынёю арганізацыі выбралі др. Раісу Жук-Грышкевіч.

Прынятая была прапанова выслаць ліст да прэм'ера Канады сп. Малроні й міністра фінансаў сп. Вільсана з просьбай, каб у новым бюджэце не скарачалі плату пэнсіянерам. Справа гэтая была нарабіла шмат шуму, і пасьля ўрад пастанову зьмяніў, значыцца, пэнсіі ня будуць зьменшаныя.

Зьезд закончыўся адсьпяваньнем нацыянальнага гімну.

К.А.

ЗЯРНЯТЫ

(Матар'ялы да слоўніка выказваньняў, крылатых словаў і афарызмаў пра Беларусь. Пачатак і працяг у №№ 325 і 326)

* * *

Беларускае й маларускае (украінскае — Я. З.) жыхарства сёньня ўжо гэтак дасьпела, што выдатна разумее сваю прыналежнасьць да народнасьці, і ніякая сіла іх ня змусіць залічыцца да народнасьці, якую ім рэкамэндуюць. (Ксёндз Мацеевіч, дэпутат ад Віленскае губ. у Дзяржаўнай Думе Расеі, 1911)

* * *

Як спробу прылучыць да вышэйшага ідэйнага й культурнага жыцьця новых прыхільнікаў, як працу, карысную для мацаваньня, узбагачаньня і ўсякага ўздыму дзяржавы, я вітаю працу беларускай моладзі, накіраваную на нацыянальную асьвету беларускіх масаў. Гэтай ідэяй варта жыць. (Праф. А. Пагодзін, „Вестник Европы", 1911)

* * *

Зь ярмом даў і песьню чужынец. (Янка Купала, 1913)

* * *

Пачнём някратаны паданьні
Сачыць пад бацькаўскай страхой,
Шукаць ад раньня і да раньня,
А толькі хай шукае свой.
(Янка Купала, 1913)

* * *

Беларускі рух, што знайшоў цяпер цьвярдое апірышча ў шырокіх кадрах народнае інтэлігенцыі, вытрываў увесь цяжар першых гадоў свайго існаваньня, набыў свой сучасны ідэйны воблік і нябуйныні, але глыбокімі, незацiральнымі літарамі ўрэзаў сваё імя на скрыжалях сусьветнага прагрэсу. (Максім Багдановіч, 1914)

* * *

Беларусы! Мы — вялікі народ, нас дванаццаць міліёнаў, шырока раскінуліся мы і спрадвеку жывём тут. Гэта наш край, наша старонка. Калісь у нас было сваё гасударства, скрозь чутно было нашу беларускую гаворку. У ёй пісалі законы, разьбіралі справы па судох, вучылі ў школах, друкавалі кнігі, спраўлялі набажэнствы ў царквах дыкасьцёлах. І ўсе размаўлялі панашаму: і чыноўнікі, і папы, і паны над панамі, і вялікія князі, што правілі гасударствам. (Максім Багдановіч, 1914)

* * *

Для Украінцаў і Беларусаў толькі чалавек, які ў лятуценьнях жыве на Марсе, мог-бы адмаўляць, што тут няма яшчэ завяршэньня нацыянальнага руху, што прабуджэньне масаў да валоданьня роднай мовай і ейнай літаратурай... тут яшчэ адбываецца. (Уладзімер Ленін, 1916)

* * *

Русыфікацыя Беларусаў выявілася цяжэйшай як пераход іхнае рэлігіі на маскоўскі лад. Да 1915 г. ўдалося правясьці прыблізна дзьве трацівы Беларусаў на праваслаўе, але русыфікацыя мела ўдачу адно сярод урадаўцаў і папоў. Увесь-жа народ застаўся верны сваёй нацыянальнасьці. (Інародзец (псэўд.) у францускамоўнай кнізе „Расея і ўскраінныя народы", Бэрн, 1917)

* * *

Хай будзе спор нам у прыгодзе!
Ні царскі біч, ні прышлы хам,
Хай будзе лад у сваёй гаспоdзе
Стварыць народ-уладца сам.
(Якуб Колас, 1917)

* * *

Будаваць незалежную Беларусь павінны самі Беларусы — і то Беларусы нацыянальна сьвядомыя, Беларусы, каторыя не на словах толькі, а на жывым дзеле — усім сваім жыцьцём, кожным сваім крокам умацоўваюць беларушчыну. Мы павінны цяпер больш, чым калі, сьцерагчыся так званых „тоже беларусов", каторыя, называючы сябе Беларусамі, маюць у душы толькі пагарду да свае мовы, да сваіх братоў сярмяжных, да ўсяго роднага, беларускага. (Антон Навіна (Антон Лучкевіч), 1918)

* * *

Чужыя для нас людзі, не заўважаючы на сабе яшчэ няськінутай імі сваёй нацыянальнай прапітанасьці, прыйшлі да нас зь інтэрнацыяналам толькі на вуснах, зь яго толькі фікцыяй у мазгох, і з фанатычнай бязьміласэрнасьцю ўзяліся рабіць зь беларускай нацыі толькі гной наградкі для ўзрошчаньня сваёй фікцыі інтэрнацыяналу. О, будзь яны пракляты! (Іра Сакавічанка ў аповесьці Максіма Гарэцкага „Дзьве душы", 1919)

* * *

Паўстань з народу нашага, Ўладар,
Адбудаваць свой збураны пасад,
Бо твой народ забыў, хто гаспадар
І хто яго абдзёр з каронных шат.

На Ўладара жджэ Беларусь даўно,
І жджэ цябе ўладарства Божы дар,
Вялікае, магутнае яно...
Пад беларускі сьцяг прыдзі, Ўладар.
(Янка Купала, 1919)

* * *

Беларусь, Беларусь — гэта дзей
І разумных і слаўных прыклад;
Край вялікіх і дум і людзей,
І бяздольна пахіленых хат.
(Уладзімер Жылка, 1920)

* * *

Пайшлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына. (Словы, вышытыя горадзенскімі жанчынамі на штандары для Слуцкіх паўстанцаў, 1920)

* * *

Ні польскіх паноў, ні маскоўскіх камісараў! (Дэвіз Слуцкіх паўстанцаў, 1920)

* * *

Для нас мова становіць ўсё: нашу палітыку, эканоміку, наш грамадзкі лад жыцьця. (Язэп Лёсік, 1921)

* * *

Права ня ў сіле. Часовая перамога — не закон на будучыню. Рамантызм ідэі творыць рэальнасьць, а не наадварот. Рэальнасьць падпарадкоўвае слабейшых, а моцны духам рамантызм змагаецца й накрэсьлівае новыя шляхі будучыні. (Пётра Крэчэўскі, 1923?)

* * *

Горы трупаў і рэчкі беларускай крыві навучылі нас цаніць сваю Бацькаўшчыну не як частку Расеі, а як самастойную, раўнапраўную адзінку ў сям'і славянскіх народаў і дзяржаваў. (Пётра Крэчэўскі, 1926)

* * *

Мае сябры, супольнікі у працы,
Штурмуйце будучыні аванпосты!
Мы звыклі перашкодаў не баяцца,
Яны спрыяюць нашаму узросту.
(Уладзімер Дубоўка, 1929)

СЛОЎНІКІ ВЫДАДЗЕНЫЯ Й НЯВЫДАДЗЕНЫЯ

Лексыкаграфічная й слоўнікавая праца беларускіх навукоўцаў за апошнія 10-15 гадоў надзвычайна плённая й выкананая на высокім прафэсійным узроўні. Дзясяткі выдрукаваных спэцыяльных, двумоўных і аўтарскіх слоўнікаў становяць значны ўклад у беларускае мовазнаўства. Некаторыя слоўнікі, як прыкладам геаграфічныя Я. Рапановіча, ці слоўнік мовы Ф. Скарыны, ці распачатыя гістарычны слоўнік беларускае мовы, замацоўваюць ды ўзбагачаюць беларускую тэрміналёгію й гістарычную спадчыну беларускае мовы.

Посьпехі беларускіх мовазнаўцаў знайшлі годны дадатны водгук ня толькі ў савецкім друку, але і ў друку за мяжой. Гэтак, у англамоўным часапісе „Журнал Вывучэньня Беларусі", які выходзіць у Лёндане й выдаецца Англа-Беларускім Таварыствам, ангельскі славіст Пітэр Майо, робячы ў 1977 г. агульны аналіз беларускага слоўніцтва, выказаўся гэтак: надта доўга слоўнікавая праца БССР была папялушкай беларускага мовазнаўства. І запраўды, блізу чвэрць стагодзьдзя, ад пачатку 1930-х гадоў і аж па 1953 год, у савецкай Беларусі ня было выдрукавана ніводнага новага слоўніка. Нарэшце ад пачатку 60-х гадоў карціна рэзка мяняецца ў дадатным кірунку.

Амэрыканскі лінгвіст, былы дырэктар Славянскага Аддзелу Нью-Ёркаўскае Публічнае Бібліятэкі др. Джон Міш, з нагоды выстаўкі ў Нью-Ёркаўскай Публічнай Бібліятэцы, прысьвечанай стагодзьдзю ад нараджэньня Янкі Купала й Якуба Коласа, сказаў так: „Тэмпы разьвіцьця беларускага мовазнаўства й багацьце слоўнікавага матар'ялу яшчэ раз даводзяць, колькі ёсьць патэнцыялу й нязробленае працы ў самым цэнтры славянскага сьвету; беларускія мовазнаўцы даюць — і, я веру, дадуць больш у будучыні — сапраўдныя шэдэўры слоўнікавае працы.

Ангельскі мовавед і літаратар, знаўца беларускае літаратуры, праф. Арнольд МакМільлін, які ад сярэдзіны 1960-х гадоў рэцэнзуе беларускія слоўнікі ў розных англамоўных часапісах, сказаў гэтак: „Нарэшце беларускае мовазнаўства паказваецца ў аспэктах, якія ня толькі зацікаўляюць акадэмічныя колы, але й адзначаецца прыгажосьцяй і багацьцем". Пра паэтычны слоўнік Вячаслава Рагойшы 1979 году праф. МакМільлін сказаў: „слоўнік дае поўны абраз высокага дасягненьня й багацьця беларускае паэзіі ды становіць надзвычайны крок у вывучэньні беларускае паэтыкі.

Будзе тут на месцы адзначыць таксама, што й на захадзе па Другой Сусьветнай Вайне вялася беларуская лексыкаграфічная праца. Былі выдрукаваныя такія слоўнікі: „Некаторыя праўніцкія тэрміны. Слоўнік юрыдычных беларускіх тэрмінаў", „Маленькі беларуска-расейскі размоўнік", „Краёвы слоўнік Лагойшчыны", „Слоўнік беларускае літаратурнае мовы 19-га стагодзьдзя", „Слоўнік нямецкіх запазычаньняў у беларускай мове", першы том „Беларуска-Грэцкага слоўніка".

Часта з крытычных аглядаў выдрукаваных слоўнікаў паўстаюць новыя праекты, пляны, выказваюцца думкі. Гэтак, летась у дзясятым нумары часапісу „Беларусь" нехта У. Сарока, старшы супрацоўнік Інстытуту Гісторыі Партыі пры ЦК КПБ, разглядаючы геаграфічныя слоўнікі Ягена Рапановіча, выказаў пажаданьне, каб быў укладзены слоўнік назваў зьніклых паселішчаў Беларусі. Думка запраўды добрая. Гэткаму слоўніку зьявіцца прыйшла пара. У такі слоўнік неабходна было-б улучыць ня толькі назовы зьніклых мясцовасьцяў, але таксама й назовы мясцовасьцяў, афіцыйнае вымаўленьне якіх разьніцца ад традыцыйнага. Гэтак, трэба было-б зазначыць, што Навагрудак — гэта таксама Навагрудак Міоры — гэта Мёры, Мінск — гэта Менск, Вільнюс — гэта Вільня, Радашковічы — Радашкавічы й г. д.

Падобныя насьпелыя пажаданьні, а іх ёсьць ці мала, варта выказваць далей. Гэтак, прыкладам, ня гледзячы на посьпехі беларускага слоўніцтва, Беларуская ССР займае апошняе месца сярод саюзных рэспублікаў у выданьні слоўнікаў беларуска-замежных і замежна-беларускіх: нямецка-беларускага, француска-беларускага, ангельска-беларускага ды іншых. У рэспубліцы гэткіх слоўнікаў няма, Беларусы, вывучаючы заходня-эўрапейскія мовы, змушаныя вывучаць гэтыя мовы праз пасярэдніцтва мовы расейскае.

Трэба тут выказаць і гэткую спасьцярогу: сховішчы Акадэміі Навукаў СССР ды іншых расейскіх навуковых установаў хаваюць дзясяткі рукапісаў беларускіх слоўнікаў. Вось, прыкладам, некаторыя з гэтых рукапісаў: „Словарь белорусского наречия", укладзены ведамым беларускім дасьледнікам Іванам Грыгаровічам, ды колькі іншых слоўнікаў, якія былі ўкладзеныя напачатку 19-га стагодзьдзя; ляжыць у Ленінградзе і рукапіс слоўніка „Опыт словаря белорусского наречия" Еўдакіма Раманава, укладзенага ім у 1876 годзе; у сховах Расейскага Імпэратарскага Геаграфічнага Таварыства, г. зн. у цяперашніх архівах АН СССР, захаваныя колькі рукапісаў Аляксандра Сержпутоўскага. Ніколі ня быў выдрукаваны слоўнік Івана Насовіча беларускае мовы Смаленшчыны. У архівах Ленінграду перахоўваюцца таксама рукапісы слоўнікаў беларускага этнографа Паўла Шпілеўскага, дыялектны слоўнік Бялінскага, геаграфічныя слоўнікі гораду Рослаўя (укладаль. Арбузаў), слоўнік мовы Ф. Скарыны-Уладзімірава, дыялектны слоўнік Аршаншчыны (праца групы этнографаў з былога філіялу Расейскага Геаграфічнага Таварыства), рукапісы „Беларускага слоўніка" С. Мядзьведзкага, А. Ярушэвіча і моваведа Янчукова. У сховах Масквы ляжыць слоўнік Пятра Гармаша мовы Старадубшчыны. У віленскіх архівах перахоўваюцца рукапісы „Слоўніка Беларускай Этнаграфічнай Энцыкляпэдыі", укладзеныя беларускім мастаком і моваведам Язэпам Драздовічам у пэрыядзе ад 1910 до 1915 гадоў. Тамжа ў Вільні знаходзіцца й рукапіс шматтамовага беларуска-польскага слоўніка Язэпа Ціхінскага ды пакрываецца пылам рукапіс „Слоўніка гістарычнае беларускае мовы" Ф. Дабранскага.

Бясспрэчна, што беларускае мовазнаўства значна ўзбагацілася'б, калі-б гэтыя скарбы беларускае лінгвістыкі былі выдрукаваныя.

В. Кіпель

ПРА ЭНЦЫКЛЯПЭДЫЧНЫЯ ВЫДАНЬНІ

(Заўвагі да інтэрвію зь Іванам Шамякінам)

У газэце „Зьвязда" за 25 лютага сёлета было зьмешчанае інтэрвію карэспандэнта гэтае газэты зь пісьменьнікам Іванам Шамякінам, галоўным рэдактарам выдавецтва „Беларуская Савецкая Энцыклапэдыя", пра дзейнасьць выдавецтва. Шамякін аўтарытэтна расказаў аб тым, што было зроблена ды што зрабіць выдавецтвам „Беларуская Савецкая Энцыклапэдыя" ў бліжэйшай будучыні. Аднак, пры ўсёй аўтарытэтнасьці Шамякіна даводзіцца ў ягоную гутарку-інтэрвію ўнесьці колькі вельмі важных дапаўненьняў, а таксама выказаць некаторыя заўвагі й пажаданьні, хоць можа яны да Шамякіна й ня дойдуць.

Перш-наперш вельмі важная заўвага: біяграфія „Беларускае Савецкае Энцыклапэдыі" пачынаецца ня ў 1967 г., як заявіў Іван Шамякін, а куды раней, бо ўжо ў 1918 г. шырокаведамы беларускі дзеяч і навуковец ды пазьнейшы сакратар Беларускай Акадэміі Навукаў у Менску, Вацлаў Ластоўскі, выказаўся аб пільнай патрэбе ўкладаньня беларускага нацыянальнага слоўніка-энцыкляпэдыі. У гадох дваццатых-трыццатых, у пару дзейнасьці Інстытуту Беларускай Культуры, а пасьля Беларускай Акадэміі Навукаў, ідэя беларускае энцыкляпэдыі пачала рэалізавацца: была створаная картатэка ды выдрукаваны больш як дзесяток тэматычных слоўнікаў-асноваў энцыкляпэдыі. Пад агульным загалоўкам: „Беларуская Акадэмія Навук — Рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі" выйшлі праекты слоўнікаў: „Філязофія", „Савецкае будаўніцтва", „Сусьветная літаратура", „Мовазнаўства" і іншыя. Усе гэтыя слоўнікі былі выдрукаваныя й было ўкладзена каля 100.000 картак энцыкляпэдыі. Некаторыя часткі энцыкляпэдыі былі здадзеныя ў друк. Але ў ганай пары, на пачатку 1930-х гадоў, пачаўся пагром беларускае нацыянальнае інтэлігенцыі, г. зв. нацыянал-дэмакратаў, праца над энцыкляпэдыяй спынілася. Частка картатэкі партыйнай цэнзурай была зьнішчаная, аднак частка засталася й была скарыстаная, як і самы прынцып укладаньня энцыклапэдыі, пры працы над энцыклапэдыяй, якая пачалася ў 1967 г. й аб якой кажа Шамякін.

Аб гэтым, аўтар гэтых камэнтароў даведаўся ад Пятра Глебкі, калі Глебка быў у Нью Ёрку.

Дык да зараджэньня ідэі выданьня Беларускае Энцыкляпэдыі й пачаткаў рэалізаваньня гэтае ідэі гэтак званая ленінская нацыянальная палітыка, як кажа Шамякін, ня мае ніякага дачыненьня, больш таго, якраз гэтая палітыка затрымала рэалізаваньне Беларускае Энцыкляпэдыі на даўгія гады.

Цяпер колькі іншых заўвагаў да таго, што сказаў Іван Шамякін карэспандэнту „Зьвязды". Натуральна, што Беларуская Савецкая Энцыкляпэдыя ў 12-х тамох зрабіла агульна дадатнае ўражаньне за межамі Беларусі паколькі гэта першае такога роду выданьне ў БССР. Было на энцыкляпэдыю ці мала дадатных рэцэнзіяў, праўда, зь некаторымі крытычнымі заўвагамі. Да іх мы тут дадамо яшчэ адну — вельмі нізкі тыраж БелСЭ. Іван Шамякін кажа, што некаторыя выданьні выдавецтва „БелСЭ" сталіся сёньня бібліяграфічнай рэдкасьцяй. Праўдападобна й сама энцыкляпэдыя сёньня ўжо рэдкасьць, бо-ж тыраж ейны — усяго толькі 25 тысячаў экзэмпляраў, а зь іх добрых пару тысячаў былі высланыя за межы СССР, дык бадай ці стала гэтага выданьня ўсім бібліятэкам Беларусі. Падобная-ж літоўская энцыкляпэдыя выйшла тыражом аж 75 тысячаў; значыцца, БССР на душу жухарства энцыкляпэдычным тыражом стаіць ладна ззаду. Трэба таксама нагадаць рэдактару выдавецтва „Беларуская Савецкая Энцыкляпэдыя", што паказьнік да Бел СЭ адразу-ж, як каужць, на карані стаўся бібліягрэфічнай рэдкасьцяй, бо быў выдадзены тыражом усяго пяць тясычаў экзэмпляраў. Ці-ж гэта ня шкодніцтва — выдаць энцыкляпэдыю тыражом 25 тысячаў экзэмпляраў, а паказьнік да яе ўсяго тяражом пяць тысячаў?!

Іван Шамякін сказаў у інтэрвію, што факсымільнае перавыданьне слоўніка Насовіча 1870 году „імгненна" разыйшлося. Гэта можа сьветчыць, што праблемы са збытам перадрукаў беларускіх культурных помнікаў ніколі ня будзе. Можна было-б, такім парадкам, перадрукаваць і Біблію Скарыны, і слоўнік Зізанія (у Кіеве гэты слоўнік перадрукавалі) і іншыя рэдкія беларускія кнігі: на іх таксама пакупнікі знайшліся-б „імгненна", Беларусы сваю культурную спадчыну любяць і шануюць.

Ёсьць у інтэрвію зь Іванам Шамякінам некаторыя мамэнты не дагаворанья да канца. Прыкладам, энцыкляпэдычны даведнік „Мінск" ніколі ня быў выдрукаваны пабеларуску, а толькі парасейску. Гэтксама галоўны рэдактар выдавецтва „Беларуская Савецкая Энцыкляпэдыя" ня кажа, што пяцітомавая энцыкляпэдыя „Беларуская ССР" выйшла пабеларуску ўсяго 15-тысячным тыражом, а парасейску 50-тысячным.

Што да запланаваных энцыкляпэдычных даведнікаў пра Скарыну й Купалу, аб якіх згадаў Іван Шамякін у сваім інтэрвію газэце „Зьвязда", дык менскім навукоўцам варта было-б нарэшце азнаёміцца з тым, што ў скарынаведзе й купалаведзе робіцца на Захадзе ды ўлічваць гэтую зробленую працу. Гэта робіцца і ў Маскве, і ў Кіеве, і ў Вільні — працы заходніх дасьледнікаў там аналізуюцца й мясцовыя навукоўцы аб гэтым гавараць не баяцца.

І на канчатак выкажам яшчэ адно пажаданьне: бязьмежна ўзбагаціла-б беларускую культуру й навуку выданьне **беларускае гістарычнае энцыкляпэдыі**, якая выправіла-б бязглуздыя цьверджаньні ў шмат якіх савецкіх публікацыях аб тым, што беларускі народ у Вялікім Княстве Літоўскім быў паняволены літоўскімі фэўдаламі. Нажаль, аб беларускай гістарычнай энцыкляпэдыі Іван Шамякін нічога не сказаў, яе відавочна ня толькі няма ў плянах, але аб гэткай энцыкляпэдыі відаць, і выказацца непажадана.

В. Зубкоўскі

НА КНІЖНАЙ ВЫСТАЎЦЫ

На выстаўцы лепшых тэхнічных і навуковых савецкіх выданьняў, якая адбывалася ў Штатавым Унівэрсытэце Нью Ёрку ў гор. Нью Ёрку ад 29 сакавіка да 26 красавіка сёлета, былі выстаўленыя дзьве беларускія кніжкі: „Энцыклапэдыя Прыроды Беларусі" (Менск, 1983) і „У краі блакітных азёр" (Менск).

ПРА ВЕРШЫ ПУШКІНА Й КУПАЛЫ

Літаратурны аглядальнік менскае „Настаўніцкае газэты" Данілевіч у гэтай газэце ад 23-га сакавіка сёлета зьмясьціў агляд вершаў, прысыланых у „Настаўніцкую газэту" ейнымі чытачамі, найбольш беларускімі настаўнікамі. Вершаў прысылаюць шмат. Нажаль, як піша аглядальнік, добрых сярод іх вельмі мала. Між іншага, Данілевіч адзначае адну дадатную зьяву: „Апошнім часам, — кажа ён, — твораў маладых павялічылася ў рэдакцыйнай пошце, паявіліся новыя імёны". Ну, але што-ж з гэтага, калі бальшыня прысыланага — суцэльная слабізна. І Данілевіч дакарае гэткіх вершаплётаў: „Ня радка вершы пішуцца 'проста так', зь любой нагоды. Тут ня шкодзіла-б успомніць, што ў вершах Пушкіна няма ніводнага радка, напісанага 'проста так'".

Уражае тут перш-наперш спасылка аж на Пушкіна. Чаму на Пушкіна? Чаму не на Купалу? Данілевіч-жа робіць агляд беларускіх вершаў для беларускіх настаўнікаў і чытачоў „Настаўніцкае газэты"! Можа гэта ў Данілевіча гэткая вернападданьніцкая псыхалёгія, што на прыклад дадатнага трэба абавязкава зьбегаць да „старшага брата". Вельмі магчыма, што ў Данілевіча ёсьць такі камплекс, бо ў беларускім савецкім друку часта бывае, што спачатку згадваецца расейскае, а пасьля толькі сваё. Але, падумаўшы, пра Янку Купалу Данілевіч і ня мог-бы сказаць таго, што сказаў пра Пушкіна — што вось у вершах Купалы „няма ніводнага радка, напісанага 'проста так'". Не, пра Купалу гэтага ня скажаш. І ня скажаш таму, што ў адрознасьць ад Пушкіна, які жыў за манархістычным дэспатам, царом Мікалаем І-ым, Янка Купала жыў за таталітарным дыктатарам Сталінам. Пушкіна каралі за ягоныя вершы, але Пушкіну была пакінутая магчымасьць пісаць, як паэт гэтага хацеў. Купала-ж сам сябе хацеў пакараць самагубнаю сьмерцяй у 1930-м годзе, калі ад паэта была забраная магчымасьць пісаць тое, што яму дыктатавала сумленьне. Вось чаму дасюль няма поўнага збору Купалавых твораў (хоць у Менску існуе Літаратурны Інстытут імя Купалы), так, як ёсьць поўны збор твораў Пушкіна. Вось чаму ў апошнім выданьні купалаўскае літаратурнае спадчыны 1970-х гадоў у чацьвертым томе, у якім зьмешчаныя вершы 1918-1942 гадоў, у камэнтарах зазначана: „У некаторых вершах, пачынаючы з 1934 г., зроблены купюры".

Гэта адна з дэталяў, якая характарызуе гэтак званы мэтад сацыялістычнага рэалізму. Гэтым „мэтадам" у ладнай меры тлумачыцца і ўся тая „шэрая плынь" у сучаснай беларускай літаратуры, нараканьнем на якую няма канца.

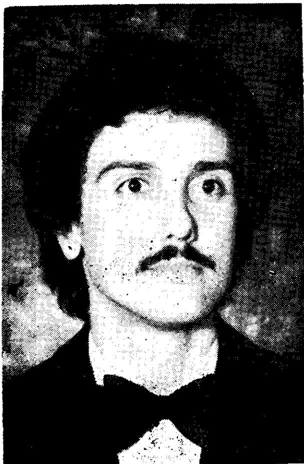
Пры гэтай нагодзе хочацца зьвярнуць ўвагу чытача на верш маладога 50-гадовага юбіляра Рыгора Барадуліна пад заг. „Як пішуцца вершы", зьмешчаны ў сёлетнім студзенскім нумары часапісу „Маладосьць". Спачатку, кажа паэт, вершы пішуцца вачыма, „па прынцыпу: што бачу — ўсё пішу". Пасьля вершы пачынае пісаць „відушчая душа". Але душа, кажа Барадулін,

. . . патрабавальнаю сльве,
Ды ўрэшце давярае галаве.
З гадамі сена здасца муравою
І пачынаюць болей галавою
Пісацца дужа правільныя вершы,
І адпаведна ўжо настрой, як шэршань,
Гудзе, і думку адбівае лой,
І вершы пішуць антыгалавой.

Бязумоўна, гэта ня значыць, што, робячы агляд вершаў, прысланых у „Настаўніцкую газэту", — чым-бы тыя вершы ні пісаліся, галавою ці антыгалавою, — абавязкава трэба спасылацца на Пушкіна або там на Шылера ці Шэкспіра. Карысьней у гэтым выпадку было-б абмежыцца да прыкладаў із сваё роднае літаратуры. Патаго, што характар і маштаб Данілевічавага агляду не такі ўжо й шырокі. Бяда толькі, што ў сучаснай беларускай савецкай літаратуры ня толькі шмат якія вершы пішуцца антыгалавой, але й шмат якія літаратурныя агляды.

Арсень Загорны

КАНЦЭРТ ДЗІМІТРЫЯ БЫЧКОЎСКАГА

Дзімітры Бычкоўскі

19-га траўня 1985 г. у мадэрнай аўдыторыі каледжу імя Вільяма Патэрсана ў гор. Вэйне, штат Нью Джэрзы, сабралася каля 200 чалавек Беларусаў, Амэрыканцаў, Украінцаў і Палякаў, жыхароў пераважна штату Нью Джэрзі, а нават і з Канэктыкуту. Было шмат моладзі. Для запрошаных і тых, хто прыйшоў, прачытаўшы абвесткі ў газэтах, уступ у аўдыторыю быў свабодны. Але ня для Дзьмітрыя Бычкоўскага. Яму, каб мець права выступіць у гэтай аўтдыторыі, трэба было заваяваць гэты гонар у спаборніцтве з трынаццацьма канкурэнтамі, выконваючы на піяніне адпаведныя творы кампазытараў. І Дзьмітры заваяваў, перамогшы нешчасьлівы лік трынаццаць. Гэта была ня першая перамога. У 1984 годзе ў Карнэгі Гол, у Нью Ёрку, на конкурсе маладых артыстаў, Дзіміры акампаніяваў сапрана Карэн Борн, і яны занялі першае месца.

Да каледжа Дзьмітры закончыў Мангатэнскую школу музыкі, у якой ягонай настаўніцай была прафэсар славутае Джульярдзкае музычнае школы Елена Валкоская. У каледжы Вільяма Патэрсана Дзімітрыя вучыў сусьветна-ведамы піяніст, прафэсар Гары Кэркпатрык.

На Канцэрце студэнт Бычкоўскі заваёўваў свой дыплём, выконваючы наступныя творы: санату опус 13 Бэтховэна, скэрца №. 1 у Б-міноры, оп. 20 Шопэна, прэлюдыю Дэбюсы ды Канцэрт № 2 у Ц-міноры, оп. 18 Рахманінава.

На выпускных экзаменах, як ведама, студэнты мусяць іграць заданыя творы з памяці, але ўсё-ж я зьдзівіўся, калі Дзіміры выконваў такія складаныя рэчы бяз нотаў.

Канцэрт Дзімітрыя Бычкоўскага — радасная падзея ня толькі для бацькоў, Зосі і Ўладзімера, ведамага акардыяніста, якія не пашкадавалі мазалём запрацаваных даляраў, каб не змарнаваўся Божы дар у сына. Гэта была радасная падзея, думаю, для ўсіх Беларусаў, прысутных на канцэрце бо-ж першы раз у эміграцыйным жыцьці пачулі дзіўныя акорды, якія выляталі з пад пальцаў беларускага юнака. Мы не шкадавалі далоняў, каб сваімі воплескамі сказаць маладому піяністу „шчыры дзякуй!". Асабліва доўга не змаўкалі бурныя воплескі пасьля сканчэньня „Канцэрту № 2 Рахманінава, у выкананьні якога Дзімітрыю асыставаў ягонага настаўнік праф. Гары Кэркпатрык. Выйшаўшы на „біс", усхваляваны Дзімітры паклаў на піяніна падораныя яму чырвоныя ружы ды ўдала выканаў Вальс № 2 Шапэна.

Праз пару гадзінаў у Беларускім Цэнтры ў Саўт Рывэры адбыўся пачастунак. Гучэла ціхая музыка „рэкордэра", сьпявалі „многая лета", падымалі чаркі за „нашага Лібарачы"... Гэтыя словы я чуў яшчэ ў аўдыторыюме пасьля канцэрту. Гэта, вядома, камплімэнт, але ня зусім удалы, бо-ж Ліберачы — піяніст лёгкага жанру, хоць тэхнічна майстра не апошняе клясы. Так ці інакш, але камплімэнты, бачна, ня ўскружылі галаву таленавітаму юнаку, бо-ж думае працягваць навуку далей, калі не чатыры, дык два гады. На шляху да славы вялікага піяніста ў Дзімітрыя Бычкоўскага будзе шмат таленавітых канкурэнтаў ды іншых аб'ектыўных перашкодаў, але, думаю, ён іх пераможа, як перамагаў да гэтага часу. Шчасьці яму, Божа!

М. Кавыль

ПАРАФІЯЛЬНАЕ СЬВЯТА

Удзельнікі сьвята (зьлева направа): прат. Аляксандар Яноўскі, прат. Аляксандар Радэнковіч, Архіеп. Мікалай, прат. Уладзімер Іваноў, а. Міхась Страпко, новападстрыжаны паддыякан Язэп Радзюк.

Парафіяльнае сьвята патронкі царквы Жыровіцкае Божае Маці ў Клīўленьдзе адбылося ў нядзелю 19 травеня. Уранні дзеці спаткалі Першага Гіерарха БАПЦ Архіепіскапа Мікалая на пляцы з кветкамі а парафіяльная рада з прычтам пры ўваходзе ў царкву — з хлебам і сольлю. Прыгожа была адслужаная Уладыкам Мікалаем архірэйская Літургія з удзелам сьвятароў: настаяцеля прыходу айца Міхася Страпка, прат. Аляксандра Яноўскага БАПЦ у Гайленд Парку, прат. Аляксандра Радэнковіча з Сэрбскай Праваслаўнай Царквы ды прат. Уладзімера Іванова з Баўгарскай Праваслаўнай Царквы.

У часе службы Уладыка Мікалай узнагарадзіў а. Міхася Страпка Каміляўкай (пакрыцьцё на галаву) ды падстрыг Язэпа Радзюка ў чытачы й паддыяканы, Міхася Міраўскага — у чытачы, а Алеся Кабяку высьвяціў у сьціхарнага прыслужніка. У канцы службы адправілі малебен да Прасьвятое Багародзіцы з крэсным ходам і вызвяньнем царквы. Царкоўны хор выканаў прыгожа ўсе царкоўныя напевы.

Па службах адбыўся супольны абед у царкоўнай залі, у часе якога старшыня парафіяльнае рады сп. Сяргей Карніловіч вітаў удзельнікаў сьвяткаваньня. Ад сьвятароў прамаўлялі: прат. А. Яноўскі ад імя парафіі ў Гайленд Парку ды Кансысторыі БАПЦ, прат. А. Радэнковіч ад імя парафіі ў Барбэртоне. Ад гасьцей віталі: з Дэтройту ад імя вернікаў БАПЦ др. Язэп Сажыч, мгр. Васіль Плескач з жонкай Таняй, з Канады старшыня парафіяльнае рады ў Таронце Барыс Кірка, сп. Баляслаў Лішчонак з Ашавы.

Архіеп. Мікалай выказаў сваё задаваленьне з урачыстасьці, падкрэсьліў значэньне сьвята й патронкі царквы. Затым а. М. Страпко падзякаваў сьвятаром, гасьцям, прыхаджанам за ўдзел у урачыстасьці, жанчынам за наладжаньне добрага абеду й гімнам „Магутны Божа" закончылі праграму сьвята.

К. П.

ДЗЕНЬ МАЦІ У КЛĪЎЛЕНЬДЗЕ

Удзельнікі сьвяткаваньня Дня Маці ў Клīўленьдзе 12 травеня 1985 г.

Штагоду беларуская калёнія ў Клīўленьдзе ўрачыста ўшаноўвае сьвята „Дзень Маці", каб падзякаваць маткам за іхнюю вялікую й ахвярную працу. Так і сёлета, парафіяльная рада прыходу Жыровіцкае Божае Маці зладзіла 12 травеня адпаведную імпрэзу.

Па Сьв. Літургіі быў адпраўлены малебен за матак беларускае калёніі ды тых, хто на Бацькаўшчыне. Пры канцы багаслужбы настаяцель прыходу а. Міхась Страпко сказаў прыгожую казань, падкрэсьліўшы вялікую й адказную ролю беларускіх матак як на эміграцыі, гэтак і на Беларусі. У часе выхаду з царквы прадстаўнікі моладзі ўручалі кажнай матцы кветкі— вельмі прыгожы звычай Клīўлендзкай парафіі.

У царкоўнай залі адбыўся супольны абед, зрыхтаваны дочкамі, сынамі й мужамі. Маткі на абедзе былі ганаровымі гасьцямі. У часе абеду сп. Кастусь Калоша прывітаў матак з днём іхнага сьвята, падкрэсьліў іхнюю вялізарную працу ў рэлігійным ды грамадзкім жыцьці Клīўлендзкае калёніі, падзякаваў ім за ўсё ды пажадаў добрага здароўя й памысльнасьці ў далейшай працы.

Дзень Маці ў Клīўленьдзе прайшоў у вясёлым і сардэчным настроі: сьпявалі беларускія народныя песьні, і бясёда зацягнулася далазна. Трэба адзначыць, што ўдачы імпрэзы спрыяла вялікая колькасьць маладых і старэйшых парафіянаў ды гасьцей, якім царкоўная заля стала новіцца цеснаватай.

К. П.

БЕЛАРУСЫ Ў ШТАТАВЫХ АРГАНІЗАЦЫЯХ

Паводля афіцыйнага даведніка штату Мэрылэнд на 1985 год. сп. **Васіль Мельяновіч** прызначаны губэрнатарам штату Мэрылэнд у Этнічную Раду Штату на наступны адміністрацыйны год.

Камісія Вывучэньня Гісторыі Паняволеных Народаў штату Нью Джэрзы, у склад якое ад Беларусаў прызначаны **др. Вітаўт Кіпель**, пачала ўкладаць даведнік навуковых рэсурсаў штату. Просіцца беларускія арганізацыі, якія атрымалі апытальнікі ,запоўніць іх ды перасылаць на адрас:

Janis Gaigulis, Chairman
Human Resources Committee
State of New Jersey, Governor's
Commission on Eastern European
and Captive Nation History
225 West State Street
Trenton, N.J. 08625

СЬВ. † ПАМ.

НІНА ДУБОВІК (НЕСЬЦЯРОВІЧ)

Сьв. пам. Ніна Дубовік (з дому Несьцяровіч), хворая на сэрца, памерла ў сваім сьне ў горадзе Уайт Плэйнс, у штаце Нью Ёрк (ЗША) 12 сакавіка 1985 году.

Ніна Дубовік нарадзілася 10. X. 1919 г. ў вёсцы Сьляпкі каля Вялейкі ў бацькоў Марыі (з дому Дзяруга) і Міхала Несьцяровіча. 23.X.1938 г. выйшла замуж за Янку Дубовіка, сына Альжбеты (з дому Пыск) і Янкі Дубовіка зь вёскі Івашыновічы каля Вялейкі. Шлюб маладым даў праваслаўны сьвятар а. Нічыпар Пыск.

Нябожчыца пакінула па сабе сына Аўгена Янку Дубовіка, які жыве ў Уайт Плэйнс з жонкаю Ларысаю (Кажан) і зь дзецьмі Эрыкам-Янкам і Алексам (Алесем)-Янкам; дачку Альжбету Дубовік Ч'яппа з мужам Рычардам Ч'яппам і іхнымі дзецьмі Карынай і Крыстынай; брата Аўгена Нэстара з жонкай Марыяй (Лук'янчык) Нэстар зь іхным дзецьмі Вітаўтам і Аляксандрам, а таксама брата й колькі сёстраў на Беларусі.

Пахаваная Нябожчыца на Фэрнкліфскім могільніку ў акрузе Уэстчэстар побач мужа Янкі Дубовіка, які памёр у 1967 годзе.

СПАТКАНЬНІ ЗЬ ВЕРАЙ РЫЧ

У Нью Ёрку

У пятніцу 5 травеня Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва арганізаваў спатканьне з ангельскай пісьменьніцай Верай Рыч. Быў гэта літаратурны вечар, які адбыўся ў царкоўнай залі парафіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычманд Гіле, раёне гор. Нью Ёрку. Вечар быў людны: прыехалі людзі зь Нью Ёрку, Нью Джэрзы, шмат сяброў БАЗА, Беларуска-Амэрыканскага Аб'еднаньня, моладзь з танцавальнага гуртка „Васілёк" (які, дарэчы, кажнае пятніцы ў гэтай залі праводзіць свае зборкі). Вера Рыч прыехала зь Лёндану ды выказала пажаданьне, каб шырэй пазнаёміцца зь беларуска-амэрыканскім грамадзтвам.

Др. Вітаўт Кіпель, старшыня Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва, адчыніў вечар, прадставіў пісьменьніцу. Вера Рыч, сказаў В. Кіпель, ужо панад 20 гадоў дасьледуе беларускую літаратуру: робіць пошукі новых матар'ялаў, тэмаў, займаецца перакладамі ды шмат піша на беларускія тэмы. Вера Рыч была першая ў гісторыі беларускай літаратуры, хто апрацавала — пераклала й пракамэнтавала — першую анталёгію беларускае літаратуры ў ангельскай мове. Вера Рыч была фактычна першым больш сыстэматычным перакладчыкам зь беларускае мовы ў ангельскую, хто зрабіў даступным англамоўнаму сьвету беларускую літаратуру. Для беларускае літаратуры й культуры, сказаў др. Кіпель, Вера Рыч — пісьменьніца выключнага значэньня, яна заслугоўвае на шырокае падтрыманьне й пашану.

Тэму свайго рэфэрату Вера Рыч абвесьціла пабеларуску: „Беларуская савецкая літаратура й голёкост", але адразу зазначыла, што хоць яна чытае й разумее абсалютна дакладна пабеларуску, вечар ўсё-ж яна будзе весьці ў ангельскай мове, на што аўдыторыя адказала прывітлівымі воплескамі.

„Чаму якраз такая тэма?" паставіла пытаньне Вера Рыч. А таму, адказала дакладчыца, што тэма гэтая вяжацца якраз з заканчэньнем 2-е сусьветнае вайны, сёлета адзначаліся саракавыя ўгодкі гэтае падзеі, ды тэма гэтая ўскосна вяжацца з кніжкай, зь якой амэрыканскія Беларусы добра знаёмыя, а гэта кніжка Джона Лофтуса, якая прадстаўляе сабой проста паклёп на беларускі народ. Тэму стаўленьня Беларусаў да Гэбрэяў Вера Рыч распрацавала ў нядаўна выдрукаванай кнізе: „Вобраз Гэбрэя ў савецкай літаратуры". На падставе вялікага матар'ялу, аналізу дзесяткоў твораў беларускіх савецкіх пісьменьнікаў, Вера Рыч паказала, што ў беларускай савецкай літаратуры слова пра Гэбрэяў пішуць, як аб нацыі, над якой вісела найбольшая пагроза вынішчэньня нацыстамі. У літаратурах-жа іншых савецкіх народаў, уключна зь літаратурай расейскай, пра Гэбрэяў найчасьцей пішацца як пра „савецкіх людзей", а не як пра асобную нацыянальную групу. Гэтым беларуская савецкая літаратура адрозьніваецца ад літаратураў іншых савецкіх народаў.

Далей Вера Рыч паінфармавала слухачоў аб сваіх творчых плянах ды шырака адказвала на пытаньні. Адно з пытаньняў было гэткае: чаму Вера Рыч у сваёй працы пра вобраз Гэбрэя ў беларускай літаратуры не зрабіла абагульненьняў аб характары Беларуса? На гэта дакладчыца адказала, што яна толькі літаратар, а абагульненьні зробяць навукоўцы.

На заканчэньне свайго дакладу Вера Рыч папрасіла аўдыторыю ўшанаваць мінутай цішыні загінуўшых у часе „Голёкосту".

Др. Вітаўт Кіпель падзякаваў Веры Рыч за даклад, прысутным за прыезд ды моладзі за выдатную пачостку, якой і закончыўся вечар.

В. Ш.

У Дэтройце

Адна з большых амэрыканскіх газэтаў „Навіны Дэтройту (Дэ Дэтройт Ньюз) 1-га травеня сёлета выдрукавала вялікае інтэрвію зь Верай Рыч. У Дэтройце Вера Рыч мела колькі лекцыяў пра беларускую літаратуру. Вера Рыч расказала карэспандэнту газэты аб сваёй працы над вывучэньнем беларускай літаратуры ды выказала меркаваньні аб стане беларускае савецкае літаратуры і адлюстраваньні ў ёй вобразу Гэбрэя ў творах паваеннага пэрыяду.

„Найбольшым сюрпрызам для мяне было тое, — сказала Вера Рыч — што беларуская савецкая літаратура адзіная ў СССР, якая адлюстроўвае Гэбрэя аб'ектыўна, бяз кпінаў, ды беларускія пісьменьнікі не баяцца называць Жыда ягоным нацыянальным імём, хоць і ўжываюць зрусыфікаваны тэрмін — Яўрэй. Гэтым беларуская савецкая літаратура вырозьніваецца ад іншых савецкіх літаратураў, у тым ліку і ад расейскае".

Адзначыла Вера Рыч і тое, што, не зважаючы на вялікі русыфікацыйны ціск у БССР, Беларусы ўсьцяж імкнуцца захаваць сваю мову, хоць гэта даецца й ня лёгка.

Кнігу The image of the Jew in Soviet Literature by Jakub Blum and Vera Rich, New York, Ktav Publ. House, 1985, 2781 p. можна набыць праз Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва, пішучы на адрас:

Byelorussian Institute of Arts & Sc.
230 Springfield Ave.
Rutherford, N.J. 07070

Старонкі 99-271 у гэтай кнізе прысьвечаныя аналізу адлюстраваньня вобразу Гэбрэя ў беларускай паваеннай літаратуры аўтарства Веры Рыч.

УЗНАГАРОДА А. АЛЯКСАНДРУ РАДЭНКОВІЧУ

Мітр. прат. Аляксандар Радэнковіч, Архіепіскап Мікалай і а. Міхал Страпко.

9 чэрвеня парафія Сьв. Духа Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Іст Дэтройце, штат Мічыган, адзначыла сваё парафіяльнае сьвята. Урачыстую службу ачоліў Першы Гіерарх БАПЦ Яго Высокапрэасьвяшчэнства Архіепіскап Мікалай у суслужэньні з айцамі Міхасём Страпком і Аляксандрам Радэнковічам ды пры ўдзеле вялікай колькасьці парафіянаў і гасьцей зблізку й здалёк.

Значна ўзбольшаны з гэтае нагоды парафіяльны хор пад кіраўніцтвам сп-ні Тацьцяны Плякачч, па традыцыйным спатканьні Уладыкі Мікалая ды службовым пяяньні, прасьпяваў узнагароджанаму мітрай айцу Аляксандру „аксіос, аксіос, аксіос". Адчувалася глыбокая радасьць у паглядах прысутных з паводу гэтае ўрачыстасьці — узнагароды сьвятара-Сэрба, які так аддана служыць Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве. Прыслужваў Уладыку і сьвятаром ды ў адпаведныя мамэнты чытаў малітвы ў ангельскай мове малады паддыякан Язэп Радзюк з Клīўленьду. Вельмі добра пяяў хор, падтрымваючы ўзвышаны настрой прысутных ў гэты вялікі для парафіі дзень.

Уладыка Мікалай у казаньні заклікаў парафіянаў працаваць таксама ахвярна й далей, асабліва ў цяперашні час, калі БАПЦ перажывае глыбокі нутраны прызіс.

Мітрафорны Пратаярэй а. Аляксандар ў сваім казаньні ўзрушана падзякаваў Уладыку Мікалаю й сьвятарству БАПЦ за выказанае яму прызнаньне ды запэўніў вернікаў, што ён і далей будзе аддана працаваць на рэлігійнай ніве для дабра беларускага й сэрбскага народаў. Урачыстасьць закончылася крэсным ходам ды малебнам, пасьля чаго адбыўся супольны абед.

Старшыня царкоўнае рады др. Язэп Сажыч у сваёй прамове ў часе абеду адзначыў, што, ня гледзячы на няспрыяльныя ўмовы, парафія Сьв. Духа працуе нармальна, бяз ніякіх перапынкаў. Сёньняшні дзень, сказаў др. Сажыч, найлепшы довад нашае агульнае, не заўсёды лёгкае, але ўдзячнае працы, і, бясспрэчна, што ўсе парафіяне сёньня радыя й гордыя, што дачакаліся гэткага ўрачыстага дня ды што гэткай вялікай грамадой змаглі маліцца за наш народ.

Зь вялікай увагай выслухалі прысутныя прамову прадстаўніка Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы з Саўт Філду мгр. Алесьніцкага, які падкрэсьліў малітоўную сувязь УАПЦ з БАПЦ ды цеснае супрацоўніцтва між беларускай парафіяй у Іст Дэтройце й украінскай у Саўт Філдзе.

Ад гасьцей выступалі інж. К. Калоша ад імя парафіі Жыровіцкае Божае Маці ў Клīўленьдзе ды сп. А. Монід ад парафіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронце.

Разглядаючы больш дэталёва дзейнасьць парафіі БАПЦ ў Дэтройце, Уладыка Мікалай падкрэсьліў ня толькі дзейнасьць на рэлігійнай ніве, але й беларускую рэпрэзэнтацыю навонкі ў сьвеце палітычным ды навуковым.

Настаяцель парафіі Жыровіцкае Божае Маці ў Клīўленьдзе а. Міхась сардэчна прывітаў з узнагародаю айца Аляксандра, якога, дарэчы, а. Міхась ведае аддана ды заклікаў прысутных прапяяць узнагароджанаму „Сто год".

Прысутныя ўшанавалі таксама памяць адыйшоўшых сяброў парафіі сьв. пам. Барбары Сажыч, Мячыслава Казлоўскага ды Міколы Аргона.

Агульнай малітвай ды прапяяньнем рэлігійнага гімну „Магутны Божа" ўрачыстасьць закончылася, парафіяне разьяжджаліся зь вялікім маральным задаваленьнем ды гатовасьцяй да далейшай працы для парафіі й для Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы.

В. П.

ПАДЗЯКА

Усім паважаным нашым беларускім сем'ям у Нью Ёрку й ваколіцах за ветлівае прыняцьцё мяне ў свае дамы падчас майго наведваньня зь сьвянцонаю вадою ды малітвай напрыканцы лютага сёлета — шчырыя беларускі дзякуй. За гасьціну й шчодрасьць няхай Госпад наш Ісус Хрыстос захавае ўсіх Вас у добрым здароўі й багаславіць на даўгія гады жыцьця.

Ваш а. Аляксандар

КАНФЭРЭНЦЫЯ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ РЭСПУБЛІКАНСКІХ ГРУПАЎ АМЭРЫКІ

Канфэрэнцыя адбылася ў Вашынгтоне 16-19-га травеня сёлета. Як звычай, канфэрэнцыі гэтыя адбываюцца ў розных гарадох Амэрыкі, аднак сёлета было пастаноўлена правесьці канфэрэнцыю ў сталіцы, паколькі Прэзыдэнт Рэйган згадзіўся быць гасьцём на канфэрэнцыі. Упяршыню ў гісторыі Фэдэрацыі Нацыянальных Рэспубліканскіх Групаў Амэрыкі (ФНРГА) дзейны прэзыдэнт быў гасьцём і выступіў перад удзельнікамі канфэрэнцыі.

Як і мінулымі гадамі, Фэдэрацыя Беларускіх Рэспубліканскіх Клюбаў узяла актыўны удзел як у рыхтаваньні, гэтак і ў працах канфэрэнцыі. На прапанову беларускае групы, былі зьмененыя некаторыя пункты статуту ФНРГА. Беларускія дэлегаты інж. Васіль Мельяновіч, сп. Янка Раковіч і сп-ня Долёрэс Мельяновіч таксама ўдзельнічалі ў арганізацыйным, палітычным ды вэтэранскім камітэтах канфэрэнцыі.

Канфэрэнцыя была вельмі пасьпяховай: на абедзе з Прэзыдэнтам Рэйганам было больш за 600 дэлегатаў, якія прадстаўлялі панад 40 нацыянальнасьцяў і каля 30 арганізацыяў.

Абед з Прэзыдэнтам Рэйганам пакінуў незабыўнае ўражаньне: прамова Прэзыдэнта была перапыняная апладысмэнтамі дзесяткі разоў, а калі Рэйган сказаў, што ў часе ягонае прэзыдэнцтва „Злучаныя Штаты будуць наперадзе справы падтрыманьня міру й свабоды", дык аўдыторыя прывітала яго даўгой бурнай авацыяй.

Упяршыню ў гісторыі Фэдэрацыі Нацыянальных Рэспубліканскіх Групаў прадстаўнік беларускіх рэспубліканскіх клюбаў сп. Васіль Мельяновіч быў выбраны ў склад выканальных органаў ФНРГА, стаўся сябрам рэвізыйнае камісіі. Дарэчы, Васілю Мельяновічу была выказаная на ўрачыстым абедзе спэцыяльная падзяка кангрэсмэнкай сп-няй Гэлэн Бэнтлі за выдатнае старшынства над этнічнымі выбаршчыкамі ў часе леташняе выбарчае кампаніі ў горадзе Балтыморы. Перамога сп-ні Гэлэн Бэнтлі была асабліва важная для Рэспубліканскае партыі, бо гэта была перамога над кангрэсмэнам Лёнгам, вялікім лібэралам і праціўнікам Прэзыдэнта Рэйгана.

М. В.

ЯК НІШЧЫЛІ НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ СКАРБЫ

Летась у № 10 выдаванага ў Менску часапісу „Маладосьць" зьявіўся артыкул Генадзя Каханоўскага „Вандраваньні", у якім аўтар апісвае, як выбраўся ён шукаць архіўных матар'ялаў пра Аляксандра Рыпінскага пасьля таго, калі яму даручылі напісаць артыкул пра ягоную „фальклярыстычную дзейнасьць". Каханоўскі едзе ў Віцебск і, не знайшоўшы там сьлядоў дзейнасьці Рыпінскага, наткнуўся ў Віцебскім краязнаўчым музэі на ладную колькасьць матар'ялаў пра ведамага вучонага Аляксея Сапунова (1851-1924). Сапуноў, як кажа аўтар, надта дбайліва й на працягу даўгіх гадоў зьбіраў матар'ялы зь беларускай старажытнасьці, вывучаў фальклёр, пісаў навуковыя працы. І тут Каханоўскі падае нямала цікавых фактаў і пра вучонага, і пра тое, што ён рабіў ды як на сваю працу глядзеў.

„Аляксей Сапуноў, — піша Каханоўскі, — жыў усё жыцьцё няўтольнай прагай пошукаў і дасьледваньняў. Шукаў ён помнікі палеаграфіі, рэчавыя помнікі гісторыі, сьляды старых бібліятэк, сьляды дзейнасьці даўніх дойлідаў і аб'екты археалёгіі. Прывёў прыклад сьвядомага зьнішчэньня неацэннай бібліятэкі ў Полацаку. Абапіраючыся на сачыненьне спадзьвіжніка Стафана Баторыя Рэйнальда Гейдэнштэйна, ён пісаў, што гтэая бібліятэка, ‚мела ў вачох вучоных такую каштоўнасьць, як ніякая іншая здабыча. У ёй аказалася, акрамя летапісаў, шмат сачыненьняў вучоных бацькоў грэцкай царквы. — усе на славянскай мове' ". Бібліятэка пазьней загінула. Дасьледчык выказаў здагадку, што гэтае кнігасховішча спапялела ад рук езуітаў. Загінулі і раньнія полацкія летапісы".

Але нішчылі нашы гістарычныя каштоўнасьці ня толькі езуіты. Генадзь Каханоўскі перадае адну „сумную аповесьць", якую пакінуў нашчадкам Аляксей Сапуноў. „Калі я быў яшчэ гімназістам малодшых клясаў Віцебскай гімназіі, — расказаў Сапуноў, — архіў кансысторыі зьмяшчаўся ў адным з пакояў ніжняга калідора архірэйскага дому. Пакой быў без замка, і мы, разам з малалетнімі архірэйскімі пеўчукамі, беззабаронна пранікалі ў гэты пакой і з кучы зьвязак выбіралі тое, што нам падабалася, а падабалася прыгожая папера сіняватага колеру: цудоўныя зьмеі можна было змайстраваць з гэтай паперы. Дадам, што папера зь пячаткамі цанілася намі вышэй, мы таксама займаліся свайго роду сфрагістыкай (ведай пячатак). І колькі мы згубілі (чытай: зьнішчылі — К. А.) гэтай паперы! Старэйшыя, што бачылі наша паляваньне за паперай, не зьвярталі на гэта найменшай увагі". „І далей Аляксей Парфенавіч (Сапуноў) прадаўжае, — піша Каханоўскі, — што ў канцы 70-х — пачатку 80-х гадоў XIX стагодзьдзя, частка нашага губэрнскага архіву, прытым найбольш старажытная, найбольш цікавая, — менавіта за час існаваньня губэрні Полацкай і двух дзесяцігодзьдзяў Віцебскай губэрні, — прадазена на пуды. Толькі нязначная частка яго, каля 200 спраў, была захавана' ".

І чым далей, тым жудасьней: „Аднойчы епіскап Полацкі расказваў А. Сапунову, як у 1850-х гадох зьбіралі зьвесткі пра манастырскія архівы. У адной такой ‚обители' жыў ігумен, які ледзьве разьбіраўся навет у друкаваных кнігах, а куды яму было там да рукапісных. А ў манастыры, як на грэх, быў агромністы куфар, біткам набіты старажытнымі дакумэнтамі. Атрымаў гэты ігумен указ Сыноду і засумаваў, ды так, што навет захварэў, адчуў, ня гледзячы на летні час, моцныя дрыжкі. Нарэшце зьлёг і доўга ня выходзіў зь кельлі. Брацьця бачыла, што з коміну настаяцеля ідзе дымок і заключыла, што ў яго моцная ліхаманка. Тыдні два праляжаў ігумен у сваёй кельлі, а калі выйшаў, то са спакойным сумленьнем данёс сьвятому Сыноду, што ў манастыры, якім ён загадвае, ніякіх старажытных актаў і дакумэнтаў няма; і гэта была праўда: ён іх усе спаліў".

„Амаль такое-ж адбылося і ў Маркаўскім манастыры ў Віцебску, — піша далей Г. Каханоўскі, — дзе яшчэ ў 60-х гадох XIX ст. захавалася мноства каштоўных грамат. Помнікі культуры гарэлі разам з гарадамі. А. Сапуноў прывёў выпіску зь ‚Летапісу г. Віцебска' ад 28 верасьня 1708 г., калі на загад Пятра I, за сувязь віцяблян зь непажаданым цару С. Ляшчынскім, было загадана спаліць Віцебск, у выніку чаго згарэлі горад, замкі, ратуша, Узгор'е, Заручэўе, Задунаўе . . ."

„Агульнавядома і тое, — чытаем далей у часапісе „Маладосьць", — што ў Полацкі Еўфрасіньнеўскі храм недзе 70-80-х гадох XIX ст. зьявіўся нейкі ‚акуратыст' і замаляваў фрэскі на заходняй сьцяне, якія яшчэ бачыў Сапуноў. Вучоны зьдзіўляўся майстэрству невядомага мастака XII ст. і перажываў іх страту".

А зладзеі дабраліся і ў грабніцы: „У нататках А. Сапунова ёсьць і такі факт, як скарга літоўскага вучонага Басановіча пракурору на ксяндза Курчэўскага і доктара У. Загорскага, ускрыўшых тры грабніцы, сярод іх і грабніцу князя Вітаўта. Адтуль былі ўкрадзеныя карона і іншыя каштоўныя рэчы".

Чытаючы такое, запраўды чалавека дрыжкі бяруць.

К. Акула

БЕЛАРУСКІ ЎДЗЕЛ У АНТЫБАЛЬШАВІЦКІМ ФОРУМЕ

У Нью Ёрку 18-га й 19-га травеня адбываўся Зьезд Амэрыканскіх Прыхільнікаў Антыбальшавіцкага Блёку Народаў, які, дарэчы, адзначае сёлета 35-я ўгодкі свайго існаваньня.

У працы Зьезду ўзялі ўдзел 243 дэлегаты ад 18-х паняволеных народаў, прадстаўнікі арганізацыяў Антыбальшавіцкага Блёку зь іншых краёў (Канады, Ангельшчыны ды Заходняй Нямеччыны) ды каля 500 запрошаных гасьцей з амэрыканскага палітычнага сьвету. Віталі Кангрэс Прэзыдэнт ЗША Р. Рэйган, Віцэ-прэзыдэнт Дж. Буш, палітычны прадстаўнік губэрнатара штату Нью Ёрк ды шэраг прадстаўнікоў розных амэрыканскіх палітычных арганізацыяў і грамадзкіх установаў.

Агульная тэма зьезду была „Наймацнейшыя Саюзьнікі Захаду", якая шырака насьвятлялася ў дакладах з націскам на тым, што наймацнейшыя палітычныя саюзьнікі заходняе дэмакратыі — гэта паняволеныя камуністычнай сыстэмай народы. У часе зьезду вельмі актыўна працавала сэкцыя моладзі, праводнай тэмай якое было: „Ідэі, якія матывуюць моладзь у вольным грамадстве й паза зялезнай заслонай".

Пра зьезд шырака паведамляў амэрыканскі друк, і, як уважаюць палітычныя назіральнікі, гэты зьезд быў вельмі ўдала арганізаваны.

Беларускія арганізацыі на зьезьдзе рэпрэзэнтаваў сп. Кастусь Мярляк, старшыня Беларуска-Амэрыканскага Аб'яднаньня ў Нью Ёрку.

Госьць

„АКАФІСТ ЗА ЎПАКОЙ ПАМЕРШЫХ"

У выдавецтве Міколы Прускага, для ўжытку вернікаў БАПЦ, выйшаў упяршыню ў беларускім перакладзе (пераклаў сп. Міхась Міцкевіч, рэдагаваў а. Аляксандар Яноўскі) „Акафіст за ўпакой памершых". Невялікага фармату кніжачка (17 балонак друку) густоўна аформленая й выдадзеная на добрай паперы.

Набыць яе можна ў парафіі БАПЦ у Гайлэнд Парку, Н. Дж.

BAOC
9 River Rd.
Highland Park, N.J. 08904

Ахвяры за „Акафіст" будуць скарыстаныя на выданьне напрастольнага Евангельля, якое ўжо ў працэсе друкаваньня.

АБВЕСТКА

Паведамляем новы час і кароткія хвалі, на якіх перадаецца рэлігійная радыёпраграма „Добрая вестка" ў беларускай мове:

1) Із станцыі „Голас дружбы", KGEI, Сан Францыска, Каліфорнія: **сыботамі а гадз. 05:00 паводля Грынвіча на хвалі 41 мэтар (паводля санфранцыскага часу): пятніцамі а гадз. 21:00. Таксама чацьвяргамі а гадз. 10:30 паводля Грынвіча на хвалі 49 мэтраў (паводля санфранцыскага часу: серадамі а гадз. 02:30).**

2) Із станцыі „Транс Сусьветнае Радыё", Монтэ Карлё: панядзелкамі а гадз. 18:50 паводля Грынвіча (улетку: 17:50 паводля Грынвіча) на хвалі 25 мэтраў.

Сардэчна запрашаем усіх слухаць, хто мае каротка-хвалёвыя радыяпрыёмнікі.

Юрка Рапэцкі

ДА БЕЛАРУСАЎ У АДЭЛЯЙДЗЕ

Дарагія браты й сёстры Беларусы ў Адэляйдзе!

Падаю Вам да ведама, што паўдзённа-аўстралійскі ўрад будзе адзначаць у 1986 годзе вялікі юбілей — 150-годзьдзе існаваньня Паўдзённай Аўстраліі. У сувязі зь юбілейнай урачыстасьцяй урад пастанавіў адчыніць у 1985 годзе гістарычны музэй этнічных групаў. Запрошаныя ўсе нацыянальнасьці, у тым ліку й мы, Беларусы, узяць удзел у арганізаваньні музэю і адчыніць там свой Беларускі Куток, які будзе адлюстроўваць гісторыю, ды напамінаць наведвальнікам, што тут жылі Беларусы й бралі ўдзел у разбудове Аўстраліі. Дзеля гэтага я заклікаю ўсіх Беларусаў Паўдзённай Аўстраліі і цэлае Аўстраліі не адкладваць гэтую важную справу, а рыхтаваць і прыносіць экспанаты для музэю, хто якія можа, г.зн. беларускае нацыянальнае адзеньне, ручнікі, хусткі, дзяружкі, мастацкія вырабы, сувэніры, фатаграфіі з жыцьця пераходных і канцэнтрацыйных лягероў у Нямеччыне, а таксама з жыцьця ў Аўстраліі. Па інфармацыю зьвяртайцеся да мяне.

Янка Ролсан

Mr. J. Rollson
2/9 Anglers Court
West Lakeks Shore, 5020 S.A.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

Прыслана беспасярэдня ў Рэдакцыю:

ЗША

1.	Ф. Бартуль	$ 115.00
2.	Л. і А. Беленіс	100.00
3.	Г. Буцька	100.00
4.	В. і М. Махнач	100.00
5.	С. Стаськевіч (замест кветак на магілу сп.п. П. Трысмакова)	40.00
6.	І. і В. Пануцэвіч	30.00
7.	А. Філістовіч	25.00
8.	М. Александровіч	25.00
9.	Г. Сенькевіч	25.00
10.	П. Конюх	20.00
11.	І. Гуткоўскі	20.00
12.	А. Чарнацкая	20.00
13.	М. Каленік	20.00
14.	А. Пілецкі	20.00
15.	М. Хмыз	20.00
16.	А. Пятроў	18.00
17.	В. Косараў	15.00
18.	В. Зарэцкі	15.00
19.	Н. Лапушынскі	15.00
20.	Б. Паўка	15.00
21.	Н. Латушкін	15.00
22.	В. Пляскач	15.00
23.	Н. Орса	15.00
24.	А. Айе	22.00
25.	В. Пляскач	10.00
26.	Кліўленд	100.00

Разам: $935.00

Сабрана на сьвяткаваньні 25 Сакавіка ў Нью Ёрку:

1.	М. Рагуля	$ 100.00
2.	Ф. Бартуль	50.00
3.	Н. Орса (замест кветак на магілу сп.п. Г. Орса)	50.00
4.	М. Заморскі	50.00
5.	З. і В. Кіпель	50.00
6.	Я. Сажыч	25.00
7.	М. Абрамчык	20.00
8.	А. Андрыца	20.00
9.	М. і К. Верабей	20.00
10.	Л. Корчык	20.00
11.	Л. Норык	20.00
12.	П. і К. Рамана	20.00
13.	У. Русак	20.00
14.	Р. Станкевіч	20.00
15.	К. Мерляк	15.00
16.	Я. Азарка	10.00
17.	Я. Каханоўская	10.00
18.	А. Мацукевіч	10.00
19.	А. Шукелайць	10.00
20.	Л. Стагановіч	10.00
21.	З. Станкевіч	10.00
22.	М. Тулейка	10.00
23.	С. Гутырчык	5.00
24.	П. Кажура	5.00
25.	І. Шульжыцкі	5.00
26.	Е. Рыжы	1.00

Разам: $ 581.00

Праз нашага прадстаўніка сп. Б. Даніловіча — падпіска й ахвяры:

1.	А. Корбут	$ 30.00
2.	П. Кажура	30.00
3.	Ч. Ханяўка	30.00
4.	В. Машанскі	25.00
5.	Ю. Станкевіч	25.00
6.	А. Субота	25.00
7.	К. Стрэш	20.00
8.	К. Міранові	20.00
9.	В. Дубяга	20.00
10.	Р. Галяк	20.00
11.	С. Дубоўскі	20.00
12.	А. Непейн	20.00
13.	А.С.	20.00
14.	А. Даніловіч	20.00
15.	С. Гурын	20.00
16.	М. Мядзейка	15.00
17.	М. Януш	15.00
18.	Я. Літвіненка	15.00
19.	І. Харавец	15.00
20.	Л. Шурак	15.00
21.	Ю. Азарка	15.00
22.	Я.М.	15.00
23.	Я. Цыган	15.00
24.	А. Стукаліч	15.00
25.	І. Цупрык	15.00
26.	М.К.	15.00
27.	Я. Яновіч	10.00

Разам: $ 515.00

КАНАДА

1.	К. Акула	$ 17.62
2.	Ж. Харэвіч	17.62
3.	Р. і В. Жук-Грышкевіч	20.00
	Разам:	**$ 55.24**
4.	В. Гуцько	75.00
5.	Я. Бурдзь	75.00
6.	М. Такушэвіч	75.00
7.	К. Шыкалюк	75.00

Разам: кан. дал. 300.00

БЭЛЬГІЯ

1.	Н. Валетоў ...... б. фран.	1000
2.	Р. Занкоўскі	650
3.	А. Арэшка	650
4.	Л. Клыбік	500
5.	З. Смаршчок	500
6.	І. Саўка	500
7.	М. Саўка	500
8.	Я. Жучка	500
9.	П. Барысік	500

Разам: 53000
у ам. дал 82.79

НЯМЕЧЧЫНА

М. Сенька .... $ 30.00

АЎСТРАЛІЯ

1.	Я. Ролсан	$ 30.00
2.	М. Раецкі	$ 27.00
3.	М. Нікан .... аўстр. дал (за калядн. він.)	20.00

Праз сп. У. Акавітага з Адэляйды:

1.	П. Пачопка аўстр. дал.	30.00
2.	М. Бурнос	30.00
3.	У. Акавіты	20.00
4.	В. Зеленеўскі	20.00
5.	К. Станкевіч	20.00
6.	В. Цітовіч	20.00
7.	Я. Ролсан	20.00
8.	У. Калесьніковіч	20.00
9.	М. Костышын	20.00
10.	В. Міленцэвіч	20.00

Разам: аўстр. д. 220.00
ам. дал. 146.08

Усім ахвярадаўцам, падпішчыкам і прадстаўніком шчыры дзякуй!

ДАПАМОГА БЕЛАРУСАМ У ПОЛЬШЧЫ

У 1985 г. наступныя асобы склалі ахвяры на дапамогу Беларусам ў Польшчы:

Ул. Набагез	$ 100.00
А.О. Рамана	$ 54.00
Ю. Андрусышына	20.00
Е. Норык	30.00
Н.О.	36.00
А. Шукелойць	25.00
Я. Каханоўская	25.00
Я. Юхнавец	9.00
В. Бартуль	8.00
А. Русак	10.00
Ю. Азарка	5.00
З. Кіпель	20.00
М. Заморскі	35.00
Ю. Корчык	20.00
А. Адамовіч	70.00
Р. Галяк	20.00
С. Гутырчык	15.00
Р. Станкевіч	10.00

Разам: 512.00

За гэтыя ахвяры ў першай палове сёлетняга году было выслана 15 пачак і адзін грашовы пераказ.

Усім ахвярадаўцам шчыры дзякуй.

Нажаль, нашая каса засталася амаль парожная, дык зварачаемся йзноў з просьбай да ўсяго грамадзтва падтрымаць нашую дапамаговую дзейнасьць.

Просім прысылаць ахвяры на адрыс:

Mrs. A.O. Romano
172 Mill Spring Rd.
Manhasset, N.Y. 11030

А.О. Рамана
Ю. Андрусышын

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД БІНіМ

На Выдавецкі Фонд Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва ахвяравалі:

Удзельнікі 6-е Сустрэчы Беларусаў Аўстраліі (праз сп. Я. Ролсана) $138.36

Сп-ня Н. Орса заміж вянка на магілу с. п. П. Трысмакова $25.00

Разам: $163.36

ЭТНІЧНЫ ФЭСТЫВАЛЬ У ПАРКУ СВАБОДЫ

Этнічная Рада Штату Нью Джэрзы паведамляе, што 7-ы чародны Фэстываль Этнічнае Культуры нацыянальных групаў штату ў Парку Свабоды ў горадзе Джэрзы Сіты адбудзецца 7-8-га верасьня сёлета. Зацікаўленыя групы могуць зьвяртацца на адрыс:

Mr. Juhan Simonson, Coordinator,
Office of Ethnic Affairs
N. J. Dept. of State
State House CN 300
Trenton, N. J. 08625